

Молода Україна

ЖУРНАЛ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ

Рік 3

ЖОВТЕНЬ — ЛИСТОПАД 1953

Ч. 5-6 (12-13)

І ми не вмерем!
Нас не зітруть із рубрики! —
Ми оживем в страшнім вогні стихії. —
Ми ще каратимем

хамів

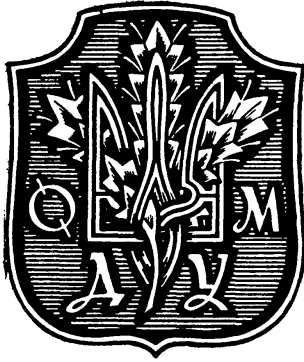
Мечем Республіки

На місці лобнім

там

біля Софії!

І. Багрянний

МОЛОДА УКРАЇНА

Журнал

Об'єднання Демократичної Української Молоді

Редагує: Колегія

Головний редактор Б. Олександрів

Заступник гол. редактора М. Дальний

Адміністратор І. Дубилко

В справах редакційних та адміністраційних писати на адресу:

MOLODA UKRAINA

191 Lippincott St., Toronto, Ont., Canada

Редакція застерігає собі право скорочувати статті й правити мову. —
Статті, підписані авторами, не завжди висловлюють погляди чи становище
редакції.

Представництва
‘Молодої України’ закордоном:

В Австралії:

Mrs. O. Tkach
146 Suspension St. Sunshine,
Victoria, Australia.

В Бельгії:

P. Wlasenko
34 Rue Hamaide Hautrge
Etat (Hainaut) Belgique

У Великобританії:

Andrij Bondarenko
123 High St. Notting Hill Gate
London, W. 11, England

В Аргентині:

“Porohy”
Casilla de Correo 3184
Buenos Aires, Argentina

В ЦЬОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

М. Рильський — Роздум
Редакційна — Чи вільно їм бути анти-
комуністами?
Лешек Талько — Конгрес демократич-
ної молоді Східньої Європи
М. Дальний — Між привидом і дій-
сністю
О. Гончар — Коли рвуть кригу...
Віт. Бендер — Волошки край дороги
О. Бор — Зустріч з мистцем
Б. Осипович — Сір Вінстон Черчіль
Ю. Буряківець — Листопад, Матрос
Др. М. Стахів — ОДУМ не нова орга-
нізація
І. Терновик — Ніягарська зустріч
М. Д. — Слово за вами, друзі!
М. Гор. — Третій З'їзд ОДУМ-у в США
Ю. Марголін — Подорож в країну зе-ка
Д. Опільський — Бій між фільмом і те-
левізією почався.
А. Чарнецький, С. Драгоманов — Листи
до редакції
Книжки — журнали — фільми.
Хроніка.

На обкладинці: Одумівці Чикаго на жа-
лібній маніфестації з приводу 20-
ліття штучного голоду в Україні.

Через переобтяження матеріалами, за-
плановану в це число поему О. Підсухи
“Знайдене щастя” читайте в 14-ому
числі “Молодої України”.

Це число присвячене філії ОДУМ-у
в Чикаго.

Канадський національний парк Джеспер.

Озеро Малінь

М. РИЛЬСЬКИЙ

РОЗДУМ

В бідне серце мое закрадається вечір покволом,
Тихо в серці, жаль мені світу, і дня мені жаль,
Ніби марно пройшов я, співаючи, горами й долом,
Повз веселі гаї, мимо темних, як тучі, проваль.

Друже мій, ще не знаю, який ти з лиця і на ім'я,
Молоденький мандрівче, що тільки-но рушив у путь!
Знай — я пізно збагнув це! — що кожна хвилинка — це сім'я,
Із якого й квітки, і зілля зловорожі ростуть.

Добрим паростам ти віддавай і любов, і увагу,
Без жалю викорчовуй лихий та отруйний бур'ян,
Чисту воду люби, що гарячу вдовольнює спрагу,
І серця, що минають дорогу образ і оман.

Кожна хмарка й травинка, у зорі відбиті твоєму, —
Тільки раз тобі послані, вдруге не буде таких!
Звуків, ліній та барв ми довіку назад не вернемо,
Тож не думай ніколи: багато ще стрінеться їх!

Маю жаль я за всім, що плило біля мене й круг мене,
За всіма, що любили мене і кого я любив.
Знай, що в світі найтяжче — це серце носити студене!
Краще вже хай шалене, повите у ніжність і гнів!

Оглянуся назад, — ледве видно в туманах стежину,
А прислухаюсь — ледве якісь там ячать голоси...
Милий сину! Коли я цю землю хвилинку покину —
Мій недоспів візьми і, як пісню його понеси!

ЧИ ВІЛЬНО ЇМ БУТИ АНТИКОМУНІСТАМИ?

Не так давно відбувався з Торонті один з міжнародних з'їздів медиків. Будинок з'їзду був обставлений пікетами з протестаційними гаслами проти вживання живих звірят для науково-медичних експериментів. Бачучи, що ніхто не звертає на них уваги, пікетчики вирішили пробратися в залю нарад, щоб вчинити скандал. Але дорогу до залі загорив їм інспектор таємної поліції, що пильнував порядку з'їзду. Гуманні захисники звірят накинлись на бідного сторожа миру, й побитого інспектора відправлено в шпиталь. Преса писала про цю подію, як про сенсацію. На жаль, — це не була лише сенсація. Це був єдиний випадок за час нашого перебування в Канаді, коли сутичка з поліцією сталась не на грабунковому, чи страйково-егоїстичному тлі, а на тлі, так би мовити, "ідейно-політичному".

Щойно дізнавшись про цю подію, ми повірили колюмністові найбільшого канадійського щоденника "Глоб енд Мейл", цікаві статті якого знають навіть ті читачі, що крім коміксів і спортових звідомлень нічого не читають. Що ж таке сказав колюмніст Мек Арі? Він сказав, що найпопулярнішою статтею, яку він написав протягом цілого життя, була стаття про смерть і похорони його... собаки. Саме на цю статтю дістав він найбільше листів з запитами, порадами, побажаннями і висловами гарячого співчуття...

Це не шпилька в бік демократії. Добре знаємо, що сподвижників собачого гуманізму не бракувало й не бракує також у тоталітарних суспільствах. Досить згадати факт, що рахсмаршал Герінг, з "гуманних міркувань", заборонив був переводити наукові досліди на живих звірятах саме тоді, коли такі досліди розпочались на живих людях, в'язнях німецьких концтаборів. Ця "гуманна" реформа Герінга цілком задовільнила німецьких "гуманістів". Не виключене, що подібна реформа за-

довільнила б і канадійських захисників звірят. Це не виключене тим більше, що саме в час, коли канадійські "гуманісти" так темпераментно протестували проти вживання звірят для науково-медичних цілей, в той саме час на палубі італійського корабля трагічно згинув український підсоветський моряк, якому австралійська влада відмовила в праві азилю й передала в руки советській репатріаційній місії, що знаходиться в свободолюбній Франції. І дивне диво: ні антигуманного вчинку австралійської влади, ні трагічного самогубства нашого земляка Василя Єфримовича Острокова, "не помітила" ні вільна преса світу, ні перечулені звірячі гуманісти. Якщо б здохла зі старости якась королівська собака, про це писали б найкращі журналісти найбільших щоденників. Але ж згинула не собака, а невинна людина з-за далекої залізної завіси, яка, повіривши радіо-пропаганді різних "визвольних комітетів", хотіла вибрати волю. Чи ж варт писати про смерть, хай і трагічну, однієї сірої людини, коли на світі сьогодні більше людей, ніж звірят? Не знаємо, може й не варт.

На жаль, смерть Василя Острокова — це не єдина жертва бюрократизму. Ось перед нами стаття чільного польського публіциста Ю. Мєрошевського. Він пише:

"В день, коли кінчав я читання книжки Бирнгема ("Політика визволення"), англійська преса розписувалась про „літаючого поляка" Юзефа Антоняка, якого перекидали з аеродрому на аеродром, мов коробку без адреси. Ю. Антоняк є моряком, що в Нью Йорку зійшов з корабля, бажаючи дістати працю на іншому кораблі. Американська влада заборонила йому шукати працю й загрозила репатріацією. Хтось поінформував Антоняка, що в Танджері можна висісти без візи. Купив, отже, летунський квиток і сів у літак "Транс Ворлд Айрлайнс". Проте по прибутті Антоняка до Танджеру, влада арештувала його й зажадала від лінії „ТВА" забрати його назад. Це саме повторилося в Парижі, отже з Парижу перевезено його до Шаннон. Виходить, що в вільному світі немає для нього місця, і якщо якась

країна вкінці не змилюється над ним, Антонякові прийде хіба літати решту життя в літаках лінії "ТВА" над вільними континентами і морями Заходу..."

Не знаємо, що сталося з Ю. Антоняком. Якщо він, зневірившись у милосерді західних бюрократів, теж наклав на себе руку, то вільна преса про це не напише. Якось ніяково писати про такі речі в час, коли американський уряд видає мільйони доларів на т. зв. "психологічну війну", чи пак — психологічне непорозуміння.

Нам скажуть, що все це відокремлені випадки, які не творять правила. В доказ цього наведуть приклад втечі тисяч вояків з советської армії до Берліна, чи Західної Німеччини. Добре, але де ж ті втікачі? Між ними мусіли б бути наші земляки, наші брати, ми ж їх хочемо бачити, хочемо чути! Покищо нам відомо лише про 50 тисяч китайських і північно-корейських антикомуністів, яких негуманні скрінінги бюрократів з ОН примусили вернутись "на родину". Бо ж відомо, що ще в половині 1952 року в руках військ Об'єднаних Націй було понад 170.000 воєнно-полонених, з яких понад сто тисяч заявили, що силою боронитимуться від репатріації. Через рік цих північно-корейських і китайських антикомуністів між полоненими виявилось лише не цілих 50 тисяч. З них 27 тисяч на власну відповідальність звільнив з таборів президент Сінгман Рі, а решту, 23 тисячі, великодушно віддано під опіку "неутральної" комісії, ціллю якої є — "забезпечити право на репатріацію" кожному з цих недомучених. А де ж других 50 тисяч хоробрих, які готові були боротися по боці Об'єднаних Націй проти комуністичного молоха, що поневолив їхні батьківщини? Померли, змінили свої переконання, чи що? Ні, вони не померли, а переконання може й дійсно "змінили". Змінили під впливом скандального скрінінгу, що його неоднократно проводили бюрократи з ОН. Ось декілька питань з цього скрінінгу:

1. Чи хочете бути добровільно репатрійовані?

2. Чи будете силою протиставитись репатріації?

3. Чи ви уважно передумали, що станеться з вашими рідними, якщо ви відмовитесь репатріюватись?

4. Чи розумієте, що можете залишитись в таборах воєнно-полонених після того, як репатріанти будуть давно вдома?

5. Чи розумієте, що командування Об'єднаних Націй не може гарантувати вам переселення в якесь спеціальне місце?

6. Чи ви все ще рішені силою боронитись від репатріації?

7. Що б ви робили, якщо б, не зважаючи на вашу відмову, вас все таки репатріювали?

Ми поставимо ще восьме питання, але поставимо його представникам Об'єднаних Націй і різним собачим гуманістам: чим засадничо різниться подібний скрінінг від переведення наукових дослідів на живих звірятах? Хіба тим, що там страждають фізично звірята, а тут не менш страждають морально невинні люди. Не бійтеся: перед подібним скрінінгом не поставлять ні Лаврентія Берію, ні Василя Сталіна, ні інших видатних комуністичних злочинців. За Василя Сталіна вже заплачено 50.000 доларів нью-йоркським аферистам, щоб лише неушкодженим привезли його на Захід. Так полегшують видатним комуністам утечу з їхнього раю тоді, коли ідейним антикомуністам полегшують не втечу, а поворот!

Але чи можемо дуже обурюватись з цього приводу на чужинців, коли в нас самих пам'ять коротка, а совість нечиста? Ось за тиждень після самогубства В. Острокова відбувалось в одному місті віче, скликане "батьками народу". Думаєте, хтось згадав на ньому про протест австралійській владі, або про те, де наші найновіші біженці, яким допомагає представництво ЗУДАК у Берліні? Не згадав ніхто! Тому говоримо чужим і своїм: якщо бажаєте, щоб боротьба проти комунізму увінчалася успіхом — перестаньте бути собачими гуманістами, перестаньте бути бюрократами, дозвольте тим, які ще вірять у свободу, вірять у вас, — бути антикомуністами!

Лешек ТАЛЬКО

КОНГРЕС ДЕМОКРАТИЧНОЇ МОЛОДІ СХІДНЬОЇ ЄВРОПИ

5, 6 і 7-го червня ц. р. в Парижі відбувся перший Конгрес екзильної демократичної молоді країн Центральної і Східної Європи. Ці перші засідання молодих утікачів відбулися під патронатом Європейського Руху. Вони зібрали делегатів різних національних комітетів, а також екзильних і західних делегатів різних міжнародних організацій, як Соціалістичний Рух за Сполучені Держави Європи тощо.

Для наших західних друзів це була, правду кажучи, перша нагода широкої зустрічі з молодими втікачами зі Сходу, нагода щирого обговорення проблем Центральної і Східної Європи і, нарешті, нагода виправити деякі невинуваті оцінки екзильної молоді.

Які були елементи, що виділялись з праць Конгресу? Які були характерні риси поведінки молодих емігрантів? Це були: прив'язаність до європейської ідеї, а далі — розгляд можливої соціальної, господарської й політичної структури країн Центральної і Східної Європи після припинення комуністичного тоталітарного режиму.

Проаналізуємо коротко ці дві головні риси поведінки молодих на Конгресі, в якому брали участь делегати з 12-ти країн з того боку залізної завіси. Історія співіснування й сусідства цих країн знає значне число конфліктів, що іноді мають атаківний, предківський характер. Війни або недружні неутралітети часто характеризували взаємовідносини цих країн. Жалюгідний вираз "балканізація" нагадує цей стан речей. Сильні течії націоналізму утруднювали знайдення спільної мови. На щастя, екзильна молодь визволилася з великої кількості цих прикрих спогадів і забобонів минулого, тому конфлікти, що походять з націоналістичних розходжень, втратили в очах молодих своє значення. В протилежність цьому зросло по-

чуття потреби спільної чинності, брак якої був причиною політичної й господарської слабости Центральної і Східної Європи в минулому. На Конгресі, який зібрав коло одного стола молодих мадярів і румунів, чехів і поляків, болгарів і албанців, балтійців, українців і білорусів — історичні сварки, націоналістичні непорозуміння, колись такі сильні, не виринули в жодній формі, не знайшли жодного відгуку.

Це явище — заохочуюче для майбутніх взаємин цих країн, коли треба буде вирішувати практичні проблеми. Так само сильно було відзначено бажання тісної співпраці з західною демократичною молоддю. Зрештою, західні делегати європейських організацій були тісно зв'язані з працями Конгресу, третину якого вони складали. Я вважаю, що вони легко знаходили спільну мову з молодими втікачами.

Останні вже довгі роки відбувають "європейський стаж". Відділені від своїх країн, перекидувані від кордону до кордону, вони, чи то на фабриці, чи в університеті — постійно перебувають в міжнародному середовищі. Ці зміни існування, може краще, ніж кому іншому, дозволяють їм виробляти в собі європейську свідомість.

Яке ставлення молодих емігрантів щодо проблеми об'єднання Європи?

Очевидно, що практичний вигляд європейського об'єднання щодо Центральної і Східної Європи перенесений до більш або менш далекого майбутнього. Але треба підкреслити, що у величезній більшості вони прихильники цього об'єднання і бачать у ньому гарантію незалежності й добробуту їх країн. Вони вносять свою працю і свої сили в справу поточних європейських реалізацій, вони беруть активну участь в житті європейських організацій, вони всюди там, де Європа кується, знаючи, що об'єднання Європи —

це обов'язкова умова визволення їх країн. Але реальне завдання, праця в європейському будівництві в центральній і східній частинах Європи почнеться для молодих утікачів звідти тільки від звільнення їх батьківщин. Це визволення, щоб бути справжнім, повинно викликати політичне, соціальне, господарське і культурне оновлення. Звідси походить та величезна зацікавленість молодих утікачів до майбутньої соціальної, господарської й політичної структури їх країн. Ця зацікавленість виявилася яскраво на паризькому Конгресі. Вона основана на комплексі минулого і пов'язана також з потрясіннями, які нині тривожать ці країни.

Минуле завжди характеризувалося режимом соціальної несправедливості, нетерпимості, браком справжньої політичної демократії. Сучасне — це визиск людини керуючою кастою, яка має претенсії "представляти" робітничу класу.

Все це обурює молодих, примушує їх звертати особливу увагу на соціальні лиха, на майбутню політичну й господарську структуру, здатну визволити людину. Минуле пройшло й не може бути відновлене.

Резолюції Конгресу наголошують потребу здійснити політичну, соціальну і господарську демократію в країнах Центральної і Східної Європи. Комуністи створили тільки вивіску поступу. Зміст їхніх інституцій цілком викривив ідею поступу. Поступ і демократія — підкреслюють резолюції — єдино можливі в атмосфері свободи. Конгрес молодих утікачів висловився проти тоталітарних режимів, які скасували вольності одиниці і соціальних груп. Ця настанова висловлена в резолюції, яка засуджує фашистський режим франкістської Іспанії і проголошує ідеологічну солідарність утікачів з-під одної і другої тиранії.

Часто закидають еміграції реакційні тенденції, підкреслюють сла-

бість поступових демократичних елементів. Без сумніву, реакційні елементи досить сильні в колах емігрантів. Проте, це не образ цілості еміграції, яка групує значний відсоток робітників, селян, молодих робітників і студентів, широко прихильних до демократії і рішених здійснити в своїй країні суспільну справедливість і поступ.

Так, наприклад, виглядає, що Соціалістичний Рух за Сполучені Держави Європи має широке поле діяльності всередині поступової частини еміграції і особливо серед молоді. Важливо не втратити цю можливість.

Конгрес обрав Раду Вільної Молоді Центральної і Східної Європи, яка складається з 36 членів, серед яких 6 делегатів Заходу і 30 представників 11-ти національностей з країн по той бік залізної завіси.

Три найважливіші політичні фракції — соціалістична, селянська і християнсько-демократична — представлені в Раді майже рівно. Ліберали менш численні. Рада обрала Виконавчий Комітет з 11-ти членів, якому доручено вести справи організації.

Нова організація молоді ставить собі такі цілі до здійснення:

1. Спільна акція у визволенні країн Центральної і Східної Європи і їх включення в Сполучену Європу.

2. Праця серед екзильної демократичної молоді Центральної і Східної Європи.

3. Співпраця з західною демократичною молоддю.

4. Участь вже тепер у будівництві Сполученої Європи, вільної від будьякого тоталітарного панування.

5. Оборона моральних і матеріальних інтересів утікачів на Захід.

Основи діяльності, отже, закладені. Конкретні здійснення покажуть у майбутньому реальну вартість цієї нової організації молодих європейців-емігрантів.

М. ДАЛЬНИЙ

МІЖ ПРИВИДОМ І ДІЙСНІСТЮ

(Замість коментаря)

Якщо б п. Лешек Талько не був головою Конгресу й головою новозаснованої Ради Вільної Молоді Центральної і Східної Європи — ми його статті не помістили б. Не помістили б тому, що вона слабо написана, мало говорить про цей важливий Конгрес, а ще менше про конкретні завдання і спосіб праці нової молодечої Централі. Мету поставлено ясно: Сполучені Держави Європи. Але шлях до цієї мети й далі в тумані, як 50, як 75 років тому. І якщо б п. Лешек Талько не зазначив, що ліберали в керівних органах Ради найменш численні, то можна було б думати, що там тільки м'якотілі ліберали старого покоління, які одне говорять, а друге роблять, точніше — нічого не роблять. Ми, може, більш, ніж будьхто, зацікавлені справами європейської демократії та європейського об'єднання. Реалізація цих великих ідей поставила б Україну автоматично „у народів вільних колі" й звільнила б нас від обов'язку виснажливої, кривавої й нищівної боротьби за свободу. Проте не мусимо закривати очей на дійсність і жити побажаннями, як це робить п. Лешек Талько в своїй статті. А дійсність така, що європейська демократія тяжко хвора, справа європейського об'єднання поступає черепашим ходом, бажане звільнення країн Центральної і Східної Європи — чи пак „припинення комуністичного режиму" — не впаде само собою з неба. Тому, докладаючи великих зусиль до оздоровлення демократії, до оздоровлення себе, до справи об'єднання Європи, — одночасно мусимо пам'ятати про те, що в рішучу хвилину можемо стати знов осамітнені, й українську свободу прийдеться нам не випрошувати, а таки виборювати. Але вертаємось до Конгресу.

Паризький Конгрес демократичної молоді Центральної і Східної Європи відбувався під патронатом приватного Руху за Об'єднану Європу, в якому домінуючим чинником є соціалісти. Підготовка до цього конгресу тривала майже рік. В підготовчому комітеті працював між іншими й наш земляк з Української Соціалістичної Партії. Коли в переписці з ним наш представник висловив думку, що поведінка більшості соціалістів на еміграції нагадує нам генералів розбитої армії, які, зневірившись у боездатності своїх військ — лишили їх напризволяще й намагаються вернути втрачені позиції виключно з допомогою своїх західноєвропейських ідейних однопольовців — наш колега, очевидно, розгнівався й замовк. А тим часом ми ма-

ли рацію. Конгрес демократичної молоді Центральної і Східної Європи підготовано так, що голосу молоді цих країн, і взагалі голосу молоді, на ньому не було й чути. Натомість Конгрес всеціло проходив під диригуванням старших західноєвропейських діячів, що проявлялося і в привітаннях, і в праці комісій, і навіть у тому, що основну доповідь на Конгресі виголосив представник не Центральної чи Східної Європи, а таки „західняк" п. Андре Філіп. Звичайно, ми не маємо нічого проти зацікавлення західноєвропейських діячів справами Центральної і Східної Європи. Навпаки, вважаємо цей прояв корисним і для нас, і для них. Але в нас склався враження, що західноєвропейські діячі на Конгресі пішли трохи задалеко. За винятком п. Рене Куртена та ще декого, вони почували себе не гостями, а господарями. Не виключено, що ініціатори Конгресу саме того й хотіли, коли мовчки вислухували старшобратську лекцію про „справжню демократію" від своїх західноєвропейських колег.

Зокрема це стосується української делегації, яка не вміла чи не схотіла за-протестувати проти провокаційного виступу голови французького відділу „Європейської Федералістичної Молоді" п. Мюссера, який під загальне мовчання вніс до протоколу Конгресу домагання, що українськими делегатами в новій організації зможуть бути лише безсумнівні демократи, приналежні до організацій Європейського Руху. Запитуємо: за що такий скандальний ляпас? Яке діло французькому делегатові до того, хто буде представником української демократичної молоді в Раді Вільної Молоді Центральної і Східної Європи? Чому таке особливе „лікування" застосоване саме до України, а не до Польщі, Чехії, Румунії, чи будьякої східноєвропейської країни?

Для нас зовсім ясно, що виступ п. Мюссера був спровокований або кимсь з наших „милих" сусідів, і тоді твердження Лешека Талька про неактуальність „забобонів минулого" позбавлене реального ґрунту, або той виступ був спровокований самою українською делегацією на Конгресі, і тоді треба б поставити під сумнів саме її демократичність, її політичну мудрість. За те, що цей неfortunний виступ міг бути інспірований самою українською делегацією, промовляє той факт, що, тимчасом, тільки українська соціалістична фракція допущена до організацій Європейського Руху, і саме до цієї фракції

належали всі чотири українські делегати на Конгресі. Хто винен у цій односторонності української делегації? На нашу думку, винні передусім партії Українського Демократичного Блоку, — цебто УРДП, УНДС і УНДО, що не спромоглись вислати своїх делегатів на цей важливий Конгрес. Винен ОДУМ у Великобританії, що крім писання привітів різним українським з'їздам нічим більше себе не проявляє. Винні українські католицькі демократи з "Обнови", які поза Ватиканом, "кер-пакетами" і стипендіями не бажають більше нічим цікавитись. Винен врешті др. Богдан Феденко, який, працюючи в соціалістичних колах Європейського Руху, очевидно представив чужинцям справу так, що крім нього і декількох його товаришів, серед українців безсумнівних демократів більше немає. Підготовляючи Конгрес демократичної молоді Центральної і Східної Європи, др. Богдан Феденко мав можливість заздалегідь увійти в контакт з українськими демократичними партіями та молодечими організаціями і його обов'язком було добитись того, щоб українська делегація на конгресі була справді численна та репрезентативна. На жаль, нічого подібного п. Б. Феденко не зробив. На своє виправдання, в редактованому ним „Вільному Українському Робітнику", він пише: "Др. Богдан Феденко... звернувся своєчасно до покійного голови ВО УНРади д-ра Степана Барана з проханням допомогти визначити українську демократичну делегацію. На жаль, відповідь прийшла запізно. Крім того, особи, запропоновані д-ром Бараном, заслужені українські діячі, що мають за собою вже десятки літ праці. Як представники молоді вони не могли б виступати..."

Це й все. Про своєчасність прохання і відповіді не говоримо, бо про це нічого не знаємо. Але дивно, чому п. Феденко звертався в цій справі до покійного голови ВО УНРади, а не безпосередньо до тих, що могли таку делегацію визначити. Дивно також, чому запропоновані д-ром С. Бараном діячі не могли виступати на Конгресі в ролі „експертів молоді", а соціаліст і приятель П. Феденка др. О. Волинець міг? Не виступаємо тут проти демократичного соціалізму і соціалістів взагалі. З українськими соціалістами в ОДУМ-і, і навіть у редакції „Молодої України", найкраще співпрацюємо. До таких соціалістів, як покійні Масарик, Бевін.

Шумахер, Мазепа — відчуваємо найбільший респект. Але виступаємо проти найновішої тактики багатьох західно-європейських соціалістичних партій, проти таких соціалістів, як Біван чи Оленгауер, що ведуть свої народи в глухий кут, точніше — в пашу російським більшовикам. І зокрема виступаємо проти тактики групи п. Феденка, яка вносить хаос і розбрат в український демократичний табір.

Не вимагаємо від п. Феденка якоїсь особливої великодушності по відношенні до партійних українських партнерів. Але вимагаємо, щоб справи національні ставив вище партійних, щоб український націонал-демократ, чи революційний демократ був йому ближчим, ніж англійський, чи французький соціаліст. Якщо б українська делегація на Конгресі молоді поділяла цю думку, — напевно не сприйняла б мовчки, чи злорадно, образливий для України виступ п. Мюссера. Бути „безсумнівним" українським демократом з ласки панів Мюссерів — не велика честь. Тим більше, що ще невідомо, який саме демократ вискочив би з п. Мюссера, коли б притиснути його до муру та домогтись його погляду на визвольну боротьбу поневолених народів французької Африки. Ми не обстоюємо думку, що в Раді демократичної молоді Центральної і Східної Європи повинні бути й недемократи. Ми тільки непевні, чи ендецькі організатори антижидівських погромів у Польщі, або прихильники чеського комітету ген. Прхали, що входить до бандерівського „АБН", є хоч трохи кращими демократами, ніж, напр., наші мельниківці. Не розуміємо також того, чому чинники Європейського Руху так дуже відмахуються від недемократичних елементів. На нашу думку — це вияв слабости, не сили. Вважаємо, що краще мати ці елементи в себе, ніж проти себе. Вважаємо, що націоналісти, які бажають працювати для справи об'єднання Європи, менш небезпечні, ніж німецькі чи французькі демократи, які справу об'єднання Європи на кожному кроці гальмують. Можливо ми помиляємось. Якщо так, то п. Богдан Феденко, як член Виконавчого Комітету Ради Вільної Молоді, має повне право й обов'язок наші закиди спростувати. Сторінки „Молодої України", органу української демократичної молоді, — для нього завжди відкриті.

Від Редакції: Залізна заслона та драконські умови диктатури, в яких живе наш народ, не дають можливості бути в постійному, хоч би листовному, контакті з нашими рідними й друзями на Батьківщині, в достатній мірі орієнтуватися, чим, поза фабрично-колгоспним рабством, живуть наші брати і сестри, батьки і друзі. Найнудніша в світі советська преса, що до смерті Сталіна була переповнена пеанами в його честь, а після неї — в честь безособової (покищо) комуністичної партії, не віділяла ніякої уваги звичайній людині з її звичайним, не конче геройсько-трудним, життям, з її особистими, не конче колективними, смутками й радостями. Тільки в художній літературі, що зрештою так само, як і все в Советському Союзі, пересичена примусовим баястом пропаганди, зрідка траплялися сторінки, з яких проглядала справжня, не спрепарована вимогами советської цензури, правда життя. До таких творів (а їх покищо зовсім мало), на-

лежать публіковані в цьому числі „Молодої України” уривки з творів двох сучасних українських письменників на рідних землях: Олеся Гончаря й О. Підсухи. Обидва автори, наші ровесники, почали свою літературну діяльність в часи останньої світової війни. Покищо трудно передбачити, як розгортатиметься і якими шляхами піде їх дальша творчість, але їхній дотеперішній доробок, особливо О. Гончаря, показує, що наша земля, після кожного чергового фізичного й духового спустошення, все таки родить таланти, що з'являються на нашій батьківщині нові імена й нові твори, що наш народ, як можна бачити з цих творів навіть крізь намул обов'язкової в советській дійсності пропаганди, живе не тільки партійними директивами і соцзмаганням, а й власними смутками й радощами, росте, вчиться, творить, кохає і бореться за краще завтра, в якому людина могла б справді почувати себе людиною.

Олесь ГОНЧАР

КОЛИ РВУТЬ КРИГУ

Вже з півгодини сержант Ібрагімов походжав у скверіку напроти кіно-театру „Дніпровець”. Вечір був свіжий, по-березневому лоскитливий, в повітрі пахло весною, хоч дерева стояли ще голі, і алея під чобітьми лунко похрускувала, прихвачена вечірнім морозцем.

Глянувши на сержанта збоку, можна було подумати, що в нього сьогодні тут побачення з дівчиною: весь підтягнутий, зібраний, чоботи горять, білосніжний комірць туго облягає шию...

Жде!

Ібрагімов, догадуючись, що в прохожих зараз могло скластись про нього саме таке враження, тільки гірко посміхався на це. Ніякого побачення в нього тут не було. Та й звідки, з ким? В цьому місті він опинився зовсім недавно і поза своєю частиною ще ніде не був, не мав ніяких знайомств. Сюди, в центр міста, вибрався оце вперше. Збирались удвох з товаришем, але товариша несподівано було поставлено в наряд, і тепер Ібрагімову доводиться коротати вечір на самоті.

З казармених розмов йому було відомо, що цей скверик біля кіно-театру — улюблене місце бійців, де в них зав'язувались перші знайомства з міськими дівчатами. Не один зустрічав тут вечорами своє юнацьке щастя, не одна хвилююча дружба брала саме звідси початок... Ібрагімов міг про це поки що тільки мріяти.

Сьогодні була субота, і в скверіку гуляло багато молоді. Біля кількох лавок цілими гуртками щебетали дівчата, оточені якимись жевжиками в маленьких сплюснених кепочках, з "молніями" на всі груди. Посвистують, борюкаються, почувають себе, як риба в воді...

Час від часу шумів шинелями і свій брат, відпущений, видно, також до 24.00, але, скільки не приглядався Ібрагімов, — ні одного знайомого.

Ось якісь троє старшин ідуть в обнімку, повипускавши чуби з таким незалежним виглядом, ніби й немає на світі комендантських патрулів. Перестріли на алеї цілу вервечку дівчат, поставали одні проти одних: кому першому зминати? Старшини щось своє, дівчата у відповідь своє, і вже між ними ха-ха-ха, уже вони познайомились...

"Ну як це їм вдається? — думав сержант, повільно кружляючи одинцем на схрещенні алеї, довкола замерзлого фонтану. — Все так просто, легко, природньо..."

Сам він так не міг би. Гаряча непереборна ніяковість сковувала його при одній лише думці підійти першому до незнайомої дівчини, якось зачепити її... Для юного сержанта всяка дівчина була створінням незвичайним, особливим, таким, що викликало не просто повагу, а майже якесь обожнення, якого він не міг переступити і яке зовні виявлялося лише в його незграбності та надмірній соромливості. Часто він переживав через це, обзивав себе відлюдком, але... ну, як це ні з сього ні з того підійти, нав'язатися? "Давайте, мовляв, познайомимось, бо ви мені подобається, бо серце моє переповнене любов'ю..." Так, чи що? Та він згорів би отам на місці!

А, між тим, уявляв собі, як це було б чудово, коли б справді якась дівчина раптом покохала його ніжно та широко... Призначала б йому отут побачення, і він оце ждав би її з своєю чистою першою любов'ю. А потім — сидять вони разом у темному залі в кіно, і він тримає її руку в своїй руці і відчуває на міцному своєму плечі її легкі золотисті кучері... Мрії, мрії... А може-таки, є вже десь вона, його суджена? Може, зрештою діждеться її коли-небудь терплячий сержант біля оцього замерзлого фонтану?

Виглянув місяць крізь гілля дерев, пливе у хмарах, мов у горах бабовні... "Ти там — один, я тут — один..."

— Що, не вийшла?

Ібрагімов, замріявшись, навіть не второпав спочатку, що це звертаються до нього.

Здивовано обернувся.

— Не вийшла? Підвела? — весело підморгує йому чубатий високий старшина, пропливаючи мимо з двома дівчатами попід руки. — Не горюй, сержанте, ще, може, вийде!..

Не встиг Ібрагімов збиратися з відповіддю, як трійця вже минула його. Він впізнав і цього старшину в хромових чоботях, і його дівчат: всі були з тих, що, зіткнувшись лице в лице на алеї, не змогли розминутись...

— Довго якась заставляє ждати, — віддаляючись, кинула одна з старшинських дівчат. — Увесь вечір хлопець вахту несе... Бач, бідолаха, аж доріжку довкола фонтана витоптав!

Ібрагімова обсіпало жаром. Це говорилося про нього. Говорилось по-дружньому, з явно співчутливими нотками в голосі, і саме ця співчутливість була для нього чомусь особливо дошкульною, нестерпною...

Гордість його збунтувалась. "Справді, чого я тут вахту несу? Кого жду?" Рішуче осмикнувшись, засоромлений, з палаючими щоками, він швидко попрямував уздовж алеї до виходу. Ішов і аж самому було неприємно, як сердито, лунко гупають його кованих сапогів чоботи.

По алеях снували парочки. Одна з них зустрілась Ібрагіму ніби навмисне для того, щоб остаточно зіпсувати йому настрій в цей вечір. По алеї ішов, — не йшов, а півником виступав назустріч — зовсім юний

нахімовець під руку з не менш юною своєю подругою-школяркою. Видно, приїхав звідкись у відпустку і теж не спить, хоч мусив би вже спати... Порівнявшись з сержантом, нахімовець козирнув йому з підкресленою чемністю і навіть — як здалось Ібрагімову — з пустотливими насмішкуватими іскорками в очах. Потім знову солідно, чинно взяв свою даму під руку і неквапом повів її у напрямі до обмерзлого ібрагімовського фонтана.

“Куди ж тепер?” — опинившись на тротуарі, подумав сержант. Зараз йому навіть перед самим собою соромно було признатись у своїх потайних сподіваннях: весь вечір жевріла в серці надія, що не сам він вийде сьогодні із скверика, що трапиться-таки йому там нагода запросити якусь незнайомку в кіно... Чуда не сталося: вигупав на тротуар сам.

Через вулицю на яскраво освітленій арці кінотеатру красувалась реклама: “Весна на льоду”.

Дівчата посміхались йому з реклами, незнайома мелодія проривалась десь ніби з горища театру.

Сержант глянув на годинник: часу в нього ще залишалось чимало, можна було встигнути на останній сеанс.

За якусь хвилину Ібрагімов уже замикав чергу до каси.

У вестибюлі гомонів, юрмився натовп. Тут Ібрагімову теж насамперед впадали у вічі парочки. Щоправда, в черги до кас ставали переважно чоловіки, але тут же, тримаючись поблизу, купчились і їхні дружини та наречені. Перемовляються, усміхаються одне одному...

І раптом сержанта ніби торкнуло звідкись чарівним освіжаючим струмом: все перед ним сяйнуло, і ще світлішими стали люстри, ще білішими стали білосніжні стіни... В білому шерстяному шарфику, в чорній шинельці з вензелями на плечах до вестибюля, сміючись, зайшла вона, та, якої він ніколи не бачив і саме якої ждав увесь вечір біля фонтана.

Вона була з подругою, але подруги Ібрагімов майже не помічав, захоплений нею одною. Все в ній здавалось йому незвичайним; і той врунтий гребішок зачіски з-під шарфа, і чисте високе чоло, і світла притомлена блідість обличчя, яке весь день, мабуть, схилялось над книжкою... По скромних вензелях на шинельці інший легко міг би взнати в ній просто одну із студенток місцевого гірничого інституту, але для Ібрагімова, що бачив такі вензелі вперше, вони здавались зараз чимось таємничим, майже фантастичним, якоюсь золотою загадкою. Такі вензелі, певне, тут носять лише найвродливіші, найнепрístupніші дівчата!

А вона, усміхаючись, уже наближалась крізь натовп просто на нього. Невже вона теж хоче ставати в чергу? Це ніяк не в'язалося між собою: оце неземне, казкове створіння і раптом... у черзі!

На мить йому здалося, ніби вона хоче про щось запитати його чи навіть попросити... Вона — його!

Кров ударила в голову, і він відчув, як дивна відвага росте йому в серці. Задихаючись, випалив:

— Пробачте... Якщо ви за квитками... то я... можу взяти!

Сказав і одразу ж розкався. Ледь помітна хмарина майнула по дівочому лиць, пригасло, на мить прикрилося віями сяйво очей:

— Спасибі, не турбуйтеся... За вами ж нема нікого, ми — постоїмо...

Ібрагімов готовий був провалитись отут крізь землю. Чув, як горять йому вуха, і був певен, що весь вестибюль зараз тільки й дивиться на ті вуха. Та що там вестибюль, а вона? Що вона зараз думає про нього? Нечема, приставака, межі очі лізе з своїми дурацькими послугами... Уявивши собі усмішку, з якою він пробелькотів — не сказав, а саме пробелькотів! — оті свої злополучні, згубні слова, Ібрагімов уже ненавидів і ту усмішку, і голос, і самого себе. Власна усмішка малювалась йому дурнуватою, голос нудотним, улесливим, і вся ця блискавична сутичка, майже ніким не помічена, виростала для нього у щось уже неймовірне, блюзнірське, жахливе. Якої ще більшої ганьби може зазнати людина!

А вона, жива його мрія, стояла в нього за плечима і спокійнісінько розмовляла про якогось Марата, сина відповідального працівника, свого співкурсника. Знайомлячись, він нібито мав звичку щоразу бундючно підкреслювати: "Марат... син такого-то", хоча сам був ледащом і до батькових заслуг не мав ніякісінького відношення. Це було справді комічно, дівчата щиро сміялися, і сержант зненацька впіймав себе на тому, що сам він теж мимоволі посміхається комусь у драпову спину. З розмови Ібрагімов довідався ще про одне, дуже для нього важливе: її звать було Таня. Так до неї зверталась подруга.

Таня!

Краєм ока, ніби крізь туман, сержант бачив золотий таємничий вензель у неї на плечі, і витке пасмо, що виврунилось з-під шарфа, і чув на своїй крутій, старанно виголеній потилиці запашне, тепле її дихання. А коли вже зовсім близько біля каси створилася тиснява, то він раптом відчув на собі і пругкий доторк її дівочого тіла. Стало аж моторошно.

..Біля віконця каси Ібрагімову знову довелося пекти раків. Всі брали квитки на двох, і лише він — на одного. Касирці чи не хотілося розпаровувати місця чи й справді не вірилось, що такий славний хлопець прийшов у кіно один. Вона все не зважувалась відірвати квиток, грайливо перепитуючи з віконця:

— Вам скільки?

І сержант, паленіючи, крикнув їй, мов лютому ворогові:

— Один! Один!

І, згрібши квиток, кулею вилетів на вулицю. Тільки тут на Ібрагімова найшло якесь просвітління, і він раптом збагнув: вона сидітиме поруч! Квитків було мало, отже, касирка напевне дасть їм сусідні місця... Це його приголомшило. Як? І після всього, що сталося, він посміє ще раз глянути їй у вічі, ще раз переживе в її німому докорі свою непоправну ганьбу?

Ібрагімов нахмурився. Важко повів головою сюди, туди... І, стиснувши зуби, не сходячи з місця, повільно став дерти свій квиток на найдрібніші шматочки.

А за кілька кроків під аркою, — непомічені сержантом, — стояли дівчата, здивовані, отетерілі:

— Що він робить? Навіщо?!

Після цього йому ніби полегшало.

За якусь чверть години він уже йшов дніпровським мостом до себе в частину.

Дніпро ще перекритий кригою. Сивіє, широкий, могутній... Лише де-не-де темніють між берегами молоді перші пролизи.

Незабаром рушить крига.

Ібрагімову згадалися товариші по частині, вся його невелика, але дружня бойова сім'я... Зараз хлопці уже десь чергують, прислухаючись до кожного тріску на Дніпрі, готуючись зустріти весняний бурхливий натиск...

Вище по розлогому руслу видніються в темряві силуети потужних кранів та металеві каркаси іншого мосту, що тепер саме будується. А береги — скільки глянеш — цвітуть і цвітуть вогнями!.. До самого обрію потяглись понад берегом зоряні горби... І навіть у тих далеких вогнях сьогодні вже є щось весняне.

І ось десь на заході, над величезним заводським районом, повитим всю ніч багряними димами, раптом встає, росте, квітне до самих хмар тремтливо жива, могутня заграва... Одразу повиднішало скрізь. Крізь ферми нового мосту виразно виступили бастіони домен. І сам міст заблищав металевим блиском і ніби наблизився до сержанта... А заграва, вставши,

Чикагська філія ОДУМ-у

Спортова дружина.

постояла мить у підхмар'ї, багровіючи на всю округу, ніби показуючи комусь далекому свою приховану могутність і стала знову плавно осідати, таємничо-входити в землю.

Сержант мимохіть збавив крок, заворожений величним видовищем. Скільки разів уже бачить і все не може звикнути, всякий раз хвилюється знову... Яка сила стоїть на варті братніх оцих мостів, які бастіони височать на берегах!.. Зайнялись, озагравились, показавши, що не дрімають, і знову так ніби їх там нема...

Вже Ібрагімов сховався з мосту, як раптом десь угорі, просто над ним, почувся характерний пташиний поклик — летючий, дивно бентежний серед нічної тиші.... Зачувши весну, не боячись темряви, з півдня летіли дикі гуси.

Перші сирени весни...

Даленіючи, ще раз лунко прокричали у високості. І було в їхньому крику щось тоскне, зазивне, дівоче...

А через деякий час цим мостом проходила й Таня з подругою. Додому добиратись їм теж було через міст.

Місяць, піднявшись, плив десь за спиною в них, понад містом, а все небо перед ними було напрочуд світлим, переливалось в голубих мереживах хмар.

Коли ж опівночі за новим мостом на правому березі знялася знайома заграва, освітивши масивні вежі домен, виповнивши весь захід яскравою багрянністю, не стало на якусь мить ні місяця, ні голубих хмар. Була тільки висока вранішня зоря серед ночі.

Задивились дівчата.

— Шлак вивалюють з берега...

— Чудово...

Розтанула зоря, і все стало на своє місце, і дівочі каблучки знову дрібно застукотіли по сосновому настилу.

Незабаром — уже вдруге за цей вечір — мова між ними зайшла про того дивного сержанта з чорними, блискучими, як терен, очима. Чудний якийсь! Млів у черзі, добув квиток, а потім раптом подер його біля самого входу... Протягом усього сеансу сержантове місце біля дівчат за-

лишалось вільним, і вони складали на ньому свої сумочки та рукавички.

— Може, йому пригадалось що-небудь термінове, невідкладне? — задумливо промовила Таня. — Може, в них тривога яка в цей вечір або що...

— А мені інше здається, — тихо заперечила подруга. — Я все оце думаю, Таня... чи не образила ти його?

Таня аж кинулась:

— Надійко! Чим?

— Він до тебе так широко, з такою чистою відкритою усмішкою, а ти...

— Бачу, він тобі сподобався?

— А тобі — ні?

Ішли деякий час мовчки. І раптом застигли разом на місці, прислухаючись в небо.

Курликуло десь угорі.

Дзвінко, лунко, весняно...

— Уже летять...

— А крик який дивний: аж серце проймає...

**

Рушила крига:

Цілу добу гуркотіло на Дніпрі: бійці, не знаючи втоми, рвали перед мостами грізне громадиво крижаних брил. Іноді вже зовсім здавалось, що ріка очистилась, піде тепер самий дріб'язок, а минало небагато часу, і дозорці знову били тривогу.

На третій день до міста підійшла небувала маса криги. Становище створилось загрозливе. Рух по дерев'яному мосту було припинено і сотні автомашин стояли, збившись біля шлагбаумів.

Обидва береги були всіяні людом. Тисячі і тисячі городян в тривожнім напруженні стежили за велетенським побоїщем, що розгорталося на Дніпрі. Крига розпирала береги. Важкі багатотонні плахи з луском, з тріском лізли на дерев'яні опори старого мосту. Металися катери, вибух гримів за вибухом, уламки криги зблискували в повітрі...

Таня з подругою теж стояла на березі в натовпі розбентежених громадян. Минуло вже більше години, як вона вийшла з лекцій, а додому ніяк не могла добутись. Та чи й добудеться сьогодні? Міст перекрили, крижана навала плавом пливе на нього... Чи витримає Братній? Чи вистойть ветеран?..

А крига йшла і йшла, виграючи на сонці нескінченними рухливими табунами. З дзвоном ламались коло берегів гранчасті зеленкуваті брили.

Таня стояла збуджена, схвильована. Який день! Які богатири орудують серед весняного кришталевого простору Дніпра! Ніколи ще, здається, не бачила вона свого Дніпра таким величним, як у цей світлий день березня, день ламання криги і пробудження весни. Справжніми звитяжцями-богатирами були сьогодні для неї оті озброєні толовими шашками бійці та дніпровські мостобудівники, що на очах у всього міста безстрашно змагалися проти крижаної навали, проти весняної грізної стихії. Грудьми стоять, захищаючи Братній міст проти осяйного громаддя, що, ніби прорвавшись десь із Заполяр'я, з просторів Льодового океану, суне і суне кришталевими горами по широкій бистрині Дніпра, серед весни, серед світлих берегів, під ясным південним небом. Дрібними, маленькими здавалися люди, розкидані в запруджених кригою просторах ріки. Аж дивно було, як вони там тримаються, як їх там досі не перетерло торосистим гострим громаддям. Одначе, вони і не збираються уникати небезпеки, навпаки, першими вступають у двобій... Соколом літає між крижинами в'юнкий бистрохідний катерок, з ясным пламеніючим прапорцем. Флагман! Ось він, майже зникаючи весь у воді, сміливо мчить з-під залитого сонцем мосту назустріч величезній крижині, з розгону вилітає майже на неї, довбаючи її своїм панцерованим носом, розколюючи ударом надвоє...

Таня була в захваті. Сама кинула б оце свій портфель, набитий конспектами, і полетіла б туди, між сяючі брили, стала б пліч-о-пліч з отим дніпровським звитяжцем!..

А весна, розкриваючись силою, аж співала навкруги, бриніла ніжним південним вітерцем, прозоро світилася в усьому повітрі. Небо ясніло, на обріях танули серпанки заводських димів, Дніпро був повен сонця, повен краси і героїки...

Коли найстрашнішу кригу було пропущено, катерки один по одному стали прибувати до берега. Підлетів з вогнистим прапорцем і той, що тільки-но соколом шугав по Дніпру. Бійці ще були в зимових шапках, але вже в самих гімнастюрках. Веселі, розшарілі, збуджені напруженим боем з кригою...

Таким виплигнув з командирського катерка і чомкомвзвод Ібрагімов. Надійка, залившись рум'янцем, вхопила подругу за руку:

— Таню, дивись... Це ж наш!..

Таня одразу впізнала сержанта, і він упізнав її. Схвильовані, стояли на березі мовчки, лице в лице, ніби не знали, як розминутись. Та чи й думали розминатись? По зачудованому блиску очей і по весняному тріпотінню вій сержант бачив, що сьогодні Таня пішла б із ним вдруге дивитись, яка вона там, "Весна на льоду".

Вітаємо
Кацелю Бандуристів
ім. Т. Шевченка
в Канаді!

До гостинного
виступу в Торонті
2 листопада ц. р.

Віт. БЕНДЕР

ВОЛОШКИ КРАЙ ДОРОГИ...

(З недрукованої збірки — "Дими донецькі")

Вітряк, вицвілий на вітрах і вимитий дощами, сиротів край вигону як єдиний вцілілий свідок століть. Ліниві рухи його крил надавали краєвидові глибокої поетичної задуми. Легенький вітрець чесав верхи хлібів, відсвіжуючи степ від утоми, що спадала променями з племінючого сонця. Поля впивалися липнем і молододзвеніли голосними переспівами жайворонків. Ген, далеко, по той бік села, над ставом, тяглися в небо стрункі тополі, мов пильні сторожі незрівняного українського степу...

А Сашко минав вітряк поспіхом, без жодного замишування, і навіть не оглядаючись на чубаті сади, що порізали село смушковими комірцями. Він утікав геть, подалі від цієї поезії, в якій гіркими римами брєніла співзвучність краси й рабства. Він утікав за обрії, туди, звідки попутні вітри гнали хмари димів і деколи доносили пергуки гудків. Його душа цвіла волошками, а в свідомості (о, прокляття!) вічно брєніли відгуки сталевих коліс і відчмихи кочегарок. І душа день за днем припадала зневірою, і одна по одній в'янули в ній волошки. А мелодія машин і гуркіт коліс на рейках накочувались зза горизонту, били в мембрани слуху й манили до себе. Тоді він ліз у душу порепаною рукою і зривав у ній цвіт волошок, тих самих, що колись цвіли в душі його батьків, дідів і предків. Його зневіра виростала в зраду. І ось тепер він зраджував вітряк, тополі над ставом і золотисту скатерть поля. Він утікав від них, як дезертир.

Вийшов на грейдерний шлях і зупинився. Поклав на землю невеликий клунок і стару скрипку. Таки не витримав; оглянувся назад і, проїхавшись зором по верхах садів та димарях хат, зупинив свій погляд на вітряку. Вітряк, мов дід-велетень, мляво кивав крилами і, здавалося, кликав хлопця назад, мовляв, — ку-

ди ж ти подався, нерозумний сину?

Здала гуркотіли мотори комбайнів і лунали над степом обривки дівочих голосів. Така краса, що тільки живи, впивайся юністю, зривай соковиті таємниці кохання дні й співай. А він, як блудний син, махнув на все рукою і став на шлях до місць, де клубочаться дими й гримлять грози запряжених машин.

Ліг горілиць. Блакить неба висіла над ним, як баня всесвітньої церкви, і своєю розлогістю злагіднювала конфлікт думок. Така блакить! А десь же там чорні дими вистеляють небо латками і воно виглядає, мабуть, як полатана куцина. А тут ось буйні жита наливаються сонцем, гонять степом хвилі й щось шепочуть. Ніби нарікають на рабство, ніби хочуть присоромити його, все село і всю степову Україну.

Лють заливає його мозок і він рвучко схоплюється. Йти! Йти до електро-вогнів, до машин, що клебуть енергією, до пневматичних молотів, що під ними тріскає сталь, а біля сталі гартуються характери. Хай сиротіє вітряк і хай пнуться вгору нерозумні тополі. Його вірність їм скінчилася вчора. Сьогодні він зрадник і йому зовсім не соромно. Він гордий за цю зраду, бо в ній початок одчайдушних днів, у яких вітряк і тополі будуть зайвим тягарем старовини.

І раптом звідти, з озера хлібів, дівочий голос:

— Ой, лишенько! (А личко кругленьке й таке визивне) — Куди ж це ти?

Побачила на землі клунок і скрипку:

— Та ти втікаєш, голубе, га?

Сашко здавив очі кордонами повік, так, ніби хотів надати обличчю зверхницько-гордого вигляду, а опісля, врівноважившись, глухо:

— Втікаю... В світ за очі...

— Либонь і тобі закортіло в шахту? — і докір у її очах.

— Закортіло, ех і закортіло ж...
— і повів очима по верхах хлібів.
Повів і посміхнувся глузливо. — Не
хочу більше толочити оці чужі ла-
ни, не хочу бути кріпаком... Чую
поклик шахти, дуднить він у моїй
свідомості і не дає спокою... Хоче
мене шахта, розумієш? Стану коно-
гоном, як Карпо Байдак, упряжу
баского коня в партію вагончиків
і десятиметровим батогом, — фю-
ї-ть! — як на перегонах. Зароблю
рублів, змахну з очей задуму, одяг-
ну галіфе й хромові чоботи, куплю
боян, приграватиму залихвацьким
дівчатам — і гуляй, моя душе!

Все його ество стрімголов летіло
в екстаз. Йому навіть здалось, що
під це його захоплення затанцював
степ і жайворонки враз заспівали
виміряним, швидким темпом. Та по-
гляд несподівано зупинився на клун-
кові, й мрія розсипалась на кусни-
ки, мов зграя горобців від пострілу.
Зітхнув і стрінув наполохані очі
Орисі.

— Сашко! — підступила ближче
й сягнула пальцями за його ремін-
ний пояс. — А якже ж я? Куди ж
мені тепер?

Хотіла своїм благаючим поглядом
спіймати його очі, але Сашко ди-
вився вже поверх неї. Поверх її го-
лови полетіли й його слова:

— Мало хлопців у селі? А якщо
схочеш, зможеш приїхати до мене
опісля...

— Та чи ти здурів? Щоб назива-
ли мене репаною хохлушкою?

Аж кинуло Сашком. Сіпнуло, на-
че б схопився голими руками за
електрокабель.

— А Донеччина хіба не хохлаць-
ка земля, щоб ти чулась на ній, як
у мачухи? Хіба в тебе немає язика,
щоб оборонити свій навмисний на-
мір лишитися хохлушкою? Поду-
маєш, страхіття яке! Та ж ти хо-
хлушка й є. Ось загигаєш у крі-
пацтві й стогнеш вечорами під плак-
сиве ниття скрипки... Моеї скрип-
ки!..

Сказавши це — підчепив скрипку
носком черевики. Скрипка зойкнула
і впала край дороги, прямо на во-
лошки. А вони вплелись між струни,

Оксана Лятуринська

ЗИМОВИЙ СОНЦЕЗВОРОТ

Батенько вмирає — вікна відчинить,
щоб душі довільно вилетіти в світ!
Батенько вмирає, білий і німий,
а лице вкриває зимень - сніговий.
Розстелить на лаві корзно і чугу,
і жертвний в сінях хай кричить когут!
Сонечку, наш батьку, — ой, яка імла! —
Тужить, печалиться по тобі земля.
Пощо покидаєш нас — твоїх діток?
Та й на кого лишиш золот - шоломок?
Все ж осиротіємо без тебе ми,
вже ж то, вже спустіють ясні тереми!
Вже ж то й місяченьку не світити нам,
вже ж то й ні світличкам, ряним

зірочкам!
Підпалить кострище, приборить гільце —
гляньте у правіше батькове лице!
Хай виносять тіло — він між нами тут!
Так заповідає кремінець і трут.
І про це говорить батьків щит —

черлень,
де крилатим змієм палахкоче день.

З ненадрукованої збірки "Веселка"

ніби хотіли заграти останню мело-
дію. Пісню зради.

Дівчина охопила Сашка впоперек,
притулилась до нього тугими грудь-
ми й схилила голову на його плечі.

— Вгамуйся, любий... Вернися на-
зад, добре відпочинь і виходь сьо-
годні на вулицю... Не кидай мене,
любий, благаю тебе... Адже жив до
цих пір, якщо і надалі влаштує-
мось...

— Жив, жив! — і він рвучко
звільнився з її обіймів. — Загрузав
у гнояці і смердів кизяками. Збивав
оті прокляті трудовні, тяжкі, мозо-
лясті, а юність голуба минала в по-
латаних штанях і босоніж... Життя!

А лани пшениць пламеніли со-
няшним промінням. А високі соняш-
ники, тягнулись до сонця, ліниво
кивали мільйоном шляпок, наче б
посилали в етер вдячні поклони за
такий гарячий липень. Куди не
глянь — замріяна природа. Куди не
глянь — незрівняна картина довіл-
ля, меланхолія й задума. І все це
(аж не віриться!) росте з землі,
здобреної потом закріпаченого села.

Он волошки над дорогою, і ті,
що тягнуться в жита, і ті, що за-
плелися між струнами скрипки, і ті,
що затанцювали ген до обрію, ніби
розгадавши страждання селянського

сина, хочуть звеселити його, кличуть прилягти, кличуть обняти степ і впиватися до оп'яніння його зрілими випарами.

Сашко нахилився, шматнув зрілий цвіт квітів і стис долонею. Пожмакав ніжні пелюстки і кинув під прес черевика.

— А пропадять ви пропадом! — прохрипів й присів. Неміч, як після парубоцької бійки за дівчину, розлилась по тілі, і він аж зідхнув. "Ех ти ж, душе рабська", — подумав гірко. "Задивився на волошки і вже розкис. Невже ж і предки мої отак плакали на шляху з перечулення? Тьху!" — і сплюнув на пилюку дороги.

Але над вухом починав уже брєніти гул далеких машин, і від нього меркло поле. Там десь женуть коліями поїзди, сиплеться блискуче вугілля, палахкотять червоні язики доменних печей і вся земля донецька втопає в електро-вогнях. Там зухвалість, пісні і переливи боянів. І дівчата, либонь, волеві, як тигриці. Де там до них Орісі!

Підвівся. Наштрикнув клунок на розтріпаний смичок і підійшов до дівчини.

— Що ж тобі сказати, Орісю? — спитав тепло. — Так, щоб не згадувала лихим словом?

— Таки йдеш? — підняла очі Оріся.

— Йду...

— І не вернешся?

Задумався. Таки стискає серце біль, а в душі ще росте волошка. Можливо остання, можливо вмираюча волошка. Оце тепер випрямитись на повний ріст, запустити руку в душу й розчавити цю останню родинку села. Оце саме тепер.

— Що ж ти мовчиш? Чекає тебе, чи як?

— Що ж тут обіцяти, коли ти

й сама знаєш, що з Донеччини мало хто вертається...

— Мало, але вертаються... — і слова її — яскрава сугестія.

— Вертаються... Ті, що йдуть по галіфе й гармонію...

— А ти хіба не за цим?

— То я так, згаряча наплів... Я відчуваю, що Донеччина кличе мене на великі подвиги. Розумієш? Відчуваю це, ніби читаю з невидимої книги...

— Значить, не вернешся?

— Не знаю...

Взяв її руку, міцно стиснув і зустрів благання її очей. Та нічого вже тепер не допоможе. Остання волошка зів'яла в його свідомості, й дими, сизі донецькі дими, крадькома наповнювали його бунтівливу душу.

— Прощай, Орісю...

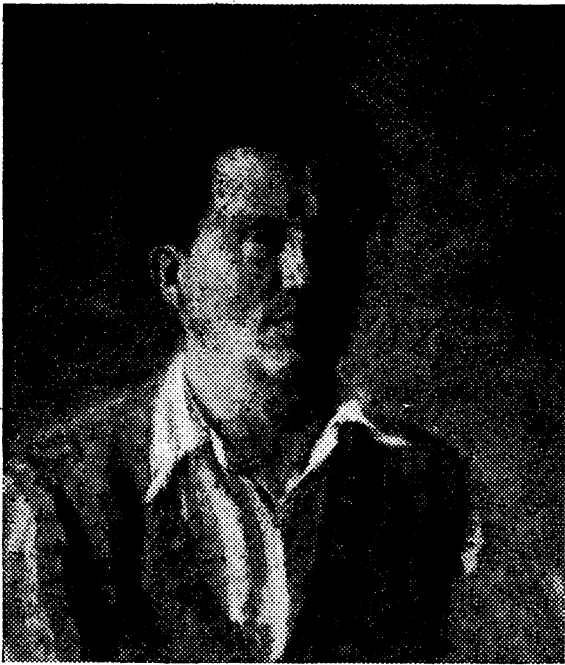
Ще раз сковзнув поглядом по вицвілому вітряку, по смаглявому обличчі дівчини, по верхах тополь, що по той бік села. Хай проклинають його за зраду дідам. Хай жаліються мертвим предкам на його зневагу селянських волошок. Це вже йому байдуже. Це вже не вдарить по струнах його свідомості перечулено-жалібним акордом. Він поспішав уже на клич машин, і за обрієм дими донецькі встеляли його шлях.

І лишилася дівчина посеред збитої дороги. Підняла запилену скрипку, притулила до серця, як дитину, і не покидаючи надії, вдивлялася в постать селянського хлопця, що дрібніла на прямій ленті грейдеру.

Постать маліла, ще якийсь час виднілась маленькою цяточкою і зникла. А дівчина все ще стояла, полоскана сонцем і, звільнюючи з-поміж струн скрипки зірвані волошки, на пилюку дороги ронила гарячі дівочі сльози. "А може вернеться?"

Та стомлені хліби, і соняшники оподалік, і волошки край дороги — шепотіли про інше...

Г. Радченко

Автопортрет

По п'ятьох роках, що відділили нас від таборово-вбогих, але незабутніх зальцбурзьких днів ("О, Зальцбургу, найкращий з городів!" — писав недавно чуйний у споминах Хведосій Чичка) ми знову зустрілися з Глібом Радченком. Доля ще раз кинула нас в одну країну, хоч і в різні міста, і влаштувала наше життя зовсім відмінно від колишнього життя в Зальцбурзі. Вже немає малої, заставленої полотнами кімнати в крайньому від поля бараци Лексенфельду, немає багатьох атрибутів таборового життя, а є зручні, зі смаком обставлені кімнати в гомінкому канадійському місті, де небо, можливо, не гірше від зальцбурзького, де кольори осени напевно ще яскравіші, але... картин у кімнаті Радченка менше, ніж було в Зальцбурзі. Це й зрозуміло: в місті Моцарта й Стефана Цвайга в ті часи було для нас доволі голодувати, але скільки вільного, не регламентованого мускульною працею часу було в кожного з нас, яке привілля для творчості! Радченко ходив тоді з великою папкою під рукою по узгір'ях австрійських Альп, по чудесних закутках Гельбруну, Марія Пляйн і Монхсбергу, по берегах незабутнього Фушлю й Монзее, де

О. Бор.

ЗУСТРІЧ

3

МИСТЦЕМ

блукав у ті "вітроногі дні" і я, і з цих мандрів він виносив картини, а я — вірші.

Тепер — простіше. Тепер обоє ми в гарній, без жодних лапок вільній країні, країні дуже молодій, що розбудовується — і тому потребуючій передовсім робочих рук. Ми обоє працюємо на виробництві матеріальних вартостей — і тому з картинами й з віршами в нас рідше. Це не зовсім приємно, але це так. Можна жити надією, що колись дещо зміниться, що колись тут будуть, як у Європі, в пошані й картини, і вірші. З цією думкою я складаю "на кращі часи" один до одного списані аркуші, а Радченко — полотна. Деякі з них прикрашують його (а також мою) кімнату, деякі продано нечисленним любителям малярства в Канаді, деякі (релігійного змісту) прикрашують церкву в м. Лашина.

Г. Радченко — харків'янин. Малювати почав ще з шкільної лави під керівництвом знаного художника О. Савенка, з яким провів багато радісних годин за малюванням з натури, передовсім краєвидів. Молодим малярським помічником пробував свої сили в розписі церков, що скінчилось, як і слід було сподіватися, арештом, разом з групою національно-свідомих харківських школярів. Згодом Радченко вступив до Харківського Художнього Інституту, по закінченні якого брав участь в багатьох малярських виставах, де-

монструючи переважно праці з олійного живопису: краєвиди, портрети, натюрморти і фігурні композиції — “Поле”, “Сіножать”, “Портрет дівчини”, “Маки”, “Дніпро на світанку” та інші. Портрети й пейзажі лягли в основу його творчості, оцінюючи які, заслужений діяч мистецтва, проф. Микола Г. Бурачек, пише: “Перше, що відчувається в пейзажах Г. Радченка — це оксамитна м'якість тонів, виписаність, кольористичне узагальнення образу з добре переданими плямами. Моменти настрою відповідного часу природи з повітряною насиченістю передані надзвичайно чуттєво. Тут він з'являється нам, як справжній поет природи”.

Високу оцінку фахової критики здобули також портретні праці Радченка. Проф. Прохорів відзначив уміння відтворювати психологічні прикмети об'єкту та підкреслювати індивідуальні риси, а також — легкість ліній, характеристику форми цілості та вдале розв'язання проблеми тла, як однієї з найважливіших проблем в малярстві. Серйозно розробляє мистець також проблему світлотіні, “якою він дуже захоплюється, особливо в працях на пленері, де гра світла й тіней від сонця з повітряним океаном надзвичайно поширюють можливість живописного бачення природи.” Розробка цих

проблем приводить мистця до вищої досконалості, особливо в зальцбургському періоді.

В дні еміграційного ісходу, в таборі, і тепер в Канаді, де вільний від фабричної чи подібної праці час падає до нас скупими краплями, Радченко не лишає пензля надто довго сухим. В краківський період еміграції він створив “Захід сонця”, “Скелю з Мадонною”, “Каплицю”, “Весняний мотив”, “Манастир”, багато шкіців, етюдів, портрет-матері й сестри. Дуже плодотворним був зальцбургський період. Мистець бере участь в українських та австрійських малярських виставках (Зальцбург, Браунав), активно працює в Спілці Українських Науковців, Літераторів і Мистців та Об'єднанні Австрійських Мистців. За цей період ним створені: “Альпи”, “Весна”, “Гуцулка” (портрет), “Маки”, “Замок”, “Соняшники”, “Провесна”, “Брама”, “Вечір”, “Селянин з Полтавщини”, “Молодиця”, “Шевченко на дніпрових порогах”, портрети Т. Шевченка, Л. Українки, Г. Сковороди та ін., а також декорації до опери “Запорожець за Дунаєм”. Частину праць цього періоду закуплено для лондонських музеїв.

В Канаді (Монреал), де Радченко оселився три роки тому, він продовжує, в міру можливостей, творчу працю. За цей час намальовано ряд

Г. Радченко

Весна

А. Радченко

Монреал,
вулиця Джерсі

портретів і краєвидів. Тепер мистець працює над картинами "Бранка", "Прометей", „Бандурист“, "У 1933 році".

Закінчуючи цю побіжну нотатку про нашого талановитого земляка, якому, здається, ні в яких умовах не зраджує оптимізм, наведемо, як своєрідне резюме, слова директора картинної галереї Зальцбургу, проф. Функе, про творчість Г. Радченка:

"Вражають живописні сторони творів цього мистця. Це своєрідне й оригінальне явище в житті нашої галереї. Динаміка кольорів проникає суцільним кольоритним мереживом тонів через всі полотна мистця, напоєні сферою повітря й сонця... Крім того така людяність і сердечна теплота почувань в цих творах, що назавжди лишає незабутнє враження у глядача. Техніка його олійного живопису надзвичайно витончена і служить тільки як втілення суті відповідного об'єкту природи від найтонших порухів пензля до бурхливого пастозного письма образу"...

Алесь Салавей*)

ЗАЖУРЕНА МАТИ

Відірвали, схопили, кудись повели...
Льодовіючі хмари. І відгуки грому.
Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І ночами, і днями — з видна до темна
Чорний жах у сваволі невинних лякає.
І зажурена ходить Вона —
Плаче, сина шукає.

А по сонячній нитці із темних висот
Опускається, капле, стікає росина.
— Як знайти? Де зустріти його?
Де зневолили сина?

— Замолчать! — ...І на шоки
струмочки лягли
Сліз гарячих... Про муки — ніде
і нікому.

Чи живе на далекій землі?
І чи прийде додому?

І здається століттям хвилина одна.
Без кінця над просторами вітер шугає...
У свавіллі кривавім вона
Плаче, сина шукає.

З білоруської мови переклав
Б. Олександрів

*) Алесь Салавей — сучасний білоруський поет, автор збірок "Має песні", "Сіла гневу", "Венкі" та численних поезій в білоруських періодичних виданнях на еміграції. Значна кількість його творів перекладена на українську мову. Живе в Австралії. Ред.

СИЛЬВЕТКИ ВЕЛИКИХ СУЧАСНИКІВ**Б. Осипович****СІР ВІНСТОН ЧЕРЧІЛ**

Людей, існування яких мало помітний позитивний чи негативний вплив на історію людства — названо великими. До категорії таких людей безперечно належить і Сір Вінстон Черчіл, найвизначніший британський політик "старої кляси", що відіграє значну роль в оформлюванні обличчя теперішнього світу.

Часи політичного діяння Вінстона Черчіла є найбільш переломовими в історії Великобританії. Могутня колись світова імперія перетворюється на наших очах в убогу соціалізовану країну, економічна й політична криза якої ще не закінчена, а майбутнє непевне.

Свою славу Черчіл завдячує передусім різним, часто протилежним складникам характеру, як надзвичайно швидкий розум, мистецькі й ораторські здібності, надмірна амбіція, добра пам'ять, арогантість, неймовірне щастя, "любов алкоголю" та інше. Він є наскрізь дискусійною й змінливою постаттю, що понад 50 років збуджує в громадян Великобританії й цілого світу з рівною силою почуття вдячності, симпатії й подиву, як і почуття гніву, обурення й ненависти. Кожна людина має якийсь ідеал, або прикмету, що їх ніколи не втрачає. Має свій ідеал і Вінстон Черчіл. Цим ідеалом є постійний і за всяку ціну бій за вдержання британської імперії, за "вдержання філософії сильної, але милосердної Англії".

Вінстон Черчіл народився 1874 р. в аристократичній родині лорда Рандольфа Черчіла й дочки американського мільйонера Дженні Джером. Шкільну науку почав у славній народній школі Гарров, де відзначився незрівняним непослухом, індивідуалізмом і тупістю. Доказом цього є факт, що в найнижчій класі того інституту перебув рекордово три з половиною роки. Після закінчення Гарров, здав за третьою спро-

бою вступні іспити до Королівської Військової Академії і щойно там його негативне ставлення до науки радикально змінилося. Військову академію Вінстон Черчіл закінчив з відзначенням. Проте фаховий іспит до активної служби здав з дуже низькими оцінками, через що був приділений до кінноти, найменш поважаної в тодішній Англії військової формації.

В 1895 році вибухло несподівано повстання в окупованій еспанцями Кубі, й Черчіл, завдяки значній протекції, був відряджений до Куби в характері військового обсерватора й кореспондента. Це стало початком його вдалої й корисної військово-журналістичної кар'єри. Після повороту з Куби Черчіла приділено до військової служби в Індії, де він займається головно читанням книжок та підготовкою до пізнішої політичної діяльності. Там пише першу свою книжку "Історія малаканського походу", в якій описує головну битву з індійськими повстанцями й гостро критикує своїх зверхників. Треба сказати, що майже кожне діло Черчіла, завдяки його незрівняному індивідуалізму, відважному висловлюванню оригінальних, хоч не завжди популярних думок, — завжди викликало великий відгомін серед широких англійських кіл. Це одна з важливих, хоч не завжди помітних, причин часто незрозумілого особистого успіху Черчіла. Згадана книжка викликала велике обурення, проте запевнила Черчілеві постійний голос в ідеологічних, а опісля в партійних конфліктах Великобританії. Заохочений успіхом своєї першої книжки, Черчіл пише фікційну політично-ідеологічну повість „Саврола“, яка, хоч не дуже вдала, приносить йому значну суму грошей — річ, на яку Черчіл був завжди ласий.

В 1898 р., з допомогою протек-

ції й щастя, Черчіл пристає до експедиційної армії Герберта Кіченера, що була призначена до боротьби з арабськими повстанцями державними в Єгипетському Судані. Ця експедиція дала Черчілеві змогу вдруге скритикувати тодішню англійську військову стратегію в книжці п. н. „Рівер Вор“, яка викликала нову бурю дискусій і нову фазу популярності автора.

Маючи вже популярність, Черчіл почав зреалізовувати свої політичні амбіції. В 1899 р. він вперше кандидує на консервативному списку до парламенту. Однак вибори програє.

В славній Бурській війні в Південній Африці Черчіл бере участь у характері добре платного цивільного кореспондента. Звідти заповнює англійські часописи гострими статтями, слушно критикуючи легковажну оцінку сили бурів. Підчас однієї битви Черчіл супроводить необдуманий рейд одного англійського бронепоезда в глибину бурської території. В сутичці з бурами своєю героїською поведінкою рятує бронепоезд і ранених, але сам попадає в полон, з якого сенсaційно втікає. В наслідок мілітарних і політичних невдач англійцям потрібно було чогось, що піднесло б мораль їх військ і гордість народу. Це „щось“ вони знайшли в ділах Черчіла, який автоматично став національним героєм, і пізніш мусів чекати аж до 1941 р., щоб дістати від земляків подібне признание.

Ще в Бурській війні Черчіл вперше висловив свою думку про визвольні рухи окупованих англійцями країн. Ця думка була негативна. Він уважав і, мабуть, досі вважає, що поневолені Англією народи щасливі, бо — не будучи здібні творити власні цивілізовані держави — ці народи мають можливість користуватись великою цивілізацією й культурою Великобританії. В opinіi англійців і досі небагато поневолених народів належать до „здібних“.

В 1900 р. Вінстон Черчіл знову кандидує на консервативному списку до парламенту й цього разу

без труднощів перемагає. У парламенті тримає лінію „золотої середини“ між „крайнім“ лібералізмом і „ультра“-консерватизмом. Однак розходження в проблемах внутрішньої політики між ним і консерваторами настільки зростають, що вже в 1903 році Черчіл офіційно стає по боці лібералів. В 1906 році ліберальна партія приходить до влади, й Черчіл дістає пост підсекретаря державних колоній. Це стає початком його міністерської кар'єри, в курсі якої Черчіл займає рекордово аж дев'ять різних міністерств. Треба признати, що не зважаючи на надмірну амбіцію, Черчіл весь час щиро працював для добра Великобританії, хоч деякі його наміри були неfortunні, як от балканська кампанія в 1915 р., де тисячі британських вояків згинули в безуспішному штурмі Дарданелів. Все ж таки Великобританія завдячує Черчілеві дуже багато в критичній першій світовій війні. Його розуміння важливості нової технічної зброї, як літаки, танки, підводні човни тощо та його невтомний бій у парламенті за вжиття цієї зброї на фронтах — поставили Великобританію по боці переможців.

Лібералізм Черчіла не тривав довго. Вже в 1910 році, будучи міністром внутрішніх справ, він двічі вжив військо для зламання страйків. Він був невдоволений ростом соціалізму в ліберальній партії, який немавидів і з яким бореться донині. Англійські виборці, не забувши деяких помилок Черчіла, в загальних виборах 1922 р. не дали йому належної кількості голосів. Коли в 1924 році коаліція лібералів і соціалістів повалила консервативний уряд Великобританії, обурений Черчіл офіційно зірвав взаємини з ліберальною партією. Він знову почав з „золотої середини“, створив т. зв. „Конституційну партію“ і на її конику в'їхав до парламенту, де разом з консерваторами зразу став в опозицію до недавнього своєї ліберальної партії. Його дар мови й велика популярність серед „безкомпромісних“ прихильни-

ків „могутньої і непереможної імперії” спричинився до повалення ліберально-соціалістичного уряду, за що вдячні консерватори дали Черчілеві важливий у Великобританії пост Канцлера Скарбниці. Під час перебування Черчіла на цьому посту наступила хвиля страйків і економічна криза в країні. В 1929 році консервативний уряд упав і, як звичайно, всю вину за це приписали Черчілеві. Однак треба признати, що економічна криза наступила не так з вини Черчіла, як консервативної партії, що не мала жодної програми для поліпшення занепадаючої економіки Великобританії.

Часи 1929-39 були періодом великої публіцистичної діяльності Черчіла. Він закінчив чотирьох-томову „Історію першої світової війни” („Світова криза”), яка принесла йому понад мільйон доларів прибутку. Також пише на різні теми статті до англійських та американських журналів. В журналі „Коллерс” містить, напр., серію статей на алкоголічні теми, в яких має немалий досвід. Крім того, невтомно перестерігає вільний світ перед загрозою фашизму й комунізму.

З вибухом другої світової війни Черчіл знову вийшов на політичну арену. Консервативний уряд Чемберлена призначив Черчіла Першим Лордом Адміралітету, а коли Чемберлен під натиском суспільної opinio зрезигнував з прем'єрства — король Юрій VI призначив на його місце Черчіла, що було вершком його політичної амбіції.

До цієї відповідальної праці в критичних умовах другої світової війни Черчіл приступив з величезною енергією, посвятою й відвагою. Своєю героїчною поведінкою під час бомбардувань Лондону і невгасаючим оптимізмом він став для британців символом колишньої потуги Великобританії. Намагаючись приєднати США до війни, Черчіл кількакратно їздив до Америки, а опісля й до Москви, де виявив велике вміння здобувати для своєї справи приятелів навіть серед ідеологічних ворогів. Відомі фрази, вживані ним

колись на адресу большевиків, як „гідотне пав'янство большевизму”, „тваринні апетити ленінізму” і т. п. замінено новими окресленнями, як „славетні борці” і „могутні герої”. Цю раптову зміну свого наставлення Черчіл пояснив у той спосіб, що він, мовляв, не змінює своїх думок про комунізм як ідеологію, але висловлює подив і пошану там, де належить. Проте з теперішньої політики Черчіла видно, що зміна його наставлення до большевизму, нова віра, що з большевиками можна мирно співжити, має якісь глибші причини. Можливо причин цих треба шукати на конференційних столах Ялти і Потсдаму, і вони не скоро будуть знайдені та виявлені. Цікавим також є факт, що Черчіл довгий час був проти висадки аліантів у Франції, натомість домагався створення другого фронту на Балканах, через що й допомагав усякими способами югославським партизанам Тіта. Можливо, що висадкою англо-американських військ на Балканах він хотів перешкодити швидкому просуванню большевиків у центральну Європу, а можливо — хотів ли-

ше виправити невдачу своєї балканської акції в 1915 р.

Багато британців уважали виграну війну особистим досягненням Черчіла, проте англійські виборці усунули уряд Черчіла зразу ж по закінченні війни. Причин для цього було багато. Найголовнішою з них був брак віри в те, що консерватори здібні відбудувати зруйновану війною економіку країни. Усунений з прем'єрства Черчіл виконував обов'язки провідника королівської опозиції, писав історію вже другої світової війни та з посвятою віддававсь новому зайняттю — малюванню. Його картини, за висловом знавців, "стоять на досить високому рівні", що є доказом всесторонніх здібностей Черчіла.

В 1952 р. химерні англійські виборці дали Черчілеві можливість ще раз рятувати Великобританську імперію. Пояснити цю поведінку виборців досить тяжко. Однак фактом є, що традиційний імперіалізм у англійців глибоко вкорінений, що жодна соціальна й економічна пере-

міна не є легкою і приємною, і що любити ближнього свого, як самого себе — таки тяжко. Сучасне прем'єрство Черчіла ще не закінчене, тому не можна дати йому якусь рішучу оцінку. Однак можна вже ствердити, що його теперішня "мирова кампанія" є для людства фатальною, і що від гасла "Імперія за всяку ціну" Черчіл ще не відступив. Це гасло напевно відіграло рішальну роль, коли королева Єлисавета II іменувала Черчіла в цьому році "Кавалером ордена", що уповноважує його ставити перед своїм іменем слово "Сір".

Серед українців, зокрема в останньому часі, Черчіл не має великої симпатії. Його негативне ставлення до національних визвольних рухів і теперішня угодова політика по відношенні до "неділимой Росії", також "сильної і милосердної", не може викликати симпатій. Заспокоючим у цьому явищі є факт, що голос Сір Вінстона та його однодумців буде в майбутньому далеко не рішучим.

Юрій Буряківцев

ЛИСТОПАД

Розлітались з'яви,
Стукають в вікно.
Біля хати явір,
Постарів давно.

І страшить безодня
Із криниць німа.
Дмуть вітри холодні,
А синів — нема.

Кажуть, із Херсону
Попливли у Крим.
Берег похолонув, —
Від багаття дим.

Зникли в темін з'яви
Під ридання сов.
Місяць хмару править
Між густих дібров.

МАТРОС

Пропливала слава довкруги,
Кличем волі билась в береги.
Піднімались друзі звідусіль,
З українських городів і сіл.

Піднімали бойові стяги,
Утікали люті вороги.
Йшов матрос за волю в лютий бій,
З безліччю омріяних надій.

Край Дніпра, край посмутнілих хат,
Бив його по німцях автомат.
Попалили битви отчий сад,
Не вернувся матрос з фронтів назад.

Тіло хвилями його плывло
У бушлаті повз смутне село.
Навіть мертвим він для ворогів
Був страшним серед багряних днів.

25

молоді хотіла працювати, боротись і вмирати за протидемократичні ідеали.

Отже, коли після розгрому Спільки Української Молоді в Східній і Центральній Україні та після розпуску легальних українських демократичних організацій в Західній Україні, українська демократична молодь відновила на еміграції свою громадську працю та організовану боротьбу в формі Об'єднання Демократичної Української Молоді, то це не нова організація, лише продовження попередніх форм організації української демократії серед молоді.

Тому саме ОДУМ і його прапори репрезентують традицію організованого руху української молоді, а не ті молодечі організації, які до демократії ставляться явно вороже, або байдуже. І якщо вони покликаються на історичну традицію січового руху, Січового Стрілецтва чи Українського Війська, то роблять це неслухно й безпідставно. Тоді все, що було недемократичне, стояло по другий бік барикади, а не в рядах борців за повне визволення українського народу.

РЕЗОЛЮЦІЯ ЗАГАЛЬНИХ ЗБОРІВ ОСЕРЕДКУ ОДУМ-у В МЕЛЬБУРНІ, АВСТРАЛІЯ

Загальні річні збори членів осередку ОДУМ-у вітають Президента Уряду Укр. Нар. Республіки, — п. А. Лівницького, У. Н. Раду й її Виконний Орган, Виконуючого обов'язки Голови Укр. Нац. Ради, — п. І. Багряного, та всіх членів ВОУНРади.

Вітають зверхників церков: Високопреосвященішого Владика Митрополита Полікарпа, Архієпископа І. Бучка і всіх достойних священиків, що вірно служать Богові і Україні. Вітають Ц. К. ОДУМ-у, Головні Управи ОДУМ-у в ЗДА і Канаді, осередки ОДУМ-у і всіх членів ОДУМ-у, видавництво "Молода Україна", всіх прихильників і добродіїв ОДУМ-у, вітають укр. організації, що входять до складу укр. демократичного блоку, а також всі українські громадські і військові організації. Загальні Збори ОДУМ-у закликають всю українську молодь демократичного переконання вступити в ряди ОДУМ-у та кріпити український фронт демократичного руху.

Голова зборів: К. Гіммельрайх
Секретар: Б. Стефанів

ІІІ ЗАГАЛЬНИЙ З'ІЗД ОДУМ-у КАНАДИ

Головна Управа ОДУМ-у Канади повідомляє філії та членів і прихильників Об'єднання Демократичної Української Молоді, що Третій Загальний З'їзд ОДУМ-у Канади відбудеться 31-го жовтня та 1-го листопада ц. р. в Торонто, Ont., в домі філії ОДУМ, 191 Lippincott St.

В програмі З'їзду:

Субота 31-го жовтня 1953 р.

Початок о 12-й годині дня.

1. Реєстрація делегатів і гостей.
2. Відкриття З'їзду.
3. Затвердження порядку нарад.
4. Усні та письмові привіти.
5. Відчит протоколу Другого Звичайного З'їзду ОДУМ-у Канади та його затвердження.

6. Вибір комісій: мандатної, резолюційної та статутарної.

7. Звіти членів уступаючої Головної Управи, Головної Контрольної комісії та Товариського Суду.

8. Дискусія над звітами й уділення довіря Головним Керівним Органам ОДУМ-у Канади.

9. Доповідь друга Григорія Литвина на тему: "Недоліки в роботі ОДУМ-у і їх причини". Дискусія над доповіддю. Закриття 1-го дня нарад З'їзду ОДУМ-у.

В суботу, о 8-й годині вечора — товариська забава, яку влаштовує для делегатів і гостей З'їзду Головна Управа спільно з торонтонською філією ОДУМ.

Неділя, 1-го листопада, 1953 р.

10. Участь делегатів З'їзду на Богослуженні в українських Церквах.

Продовження нарад З'їзду від години 1-ої дня.

11. Доповідь І. Лободи — "Чому ми обрали демократію".

12. Доповідь Мар'яна Дального — "ОДУМ і політичні партії" та дискусія над доповіддями.

13. Звіти мандатної та статутарної комісій.

14. Вибори нових Керівних Органів ОДУМ-у Канади.

15. Прийняття постанов і резолюцій З'їзду.

16. Закриття З'їзду.

Повноправними членами З'їзду є делегати від філій, члени Головної Управи, Головної Контрольної Комісії та Головного Товариського Суду.

У всіх справах З'їзду просимо звертатися на адресу:

Ukrainian Democratic Youth Ass'n,
191 Lippincott St., Toronto, Ont.,
Canada.

Головна Управа ОДУМ-у Канади

ТРЕТІЙ З'ІЗД ОДУМ-У В США

5-6 вересня ц. р. в Нью-Йорку відбувся III-й З'їзд Об'єднання Української Демократичної Молоді в США.

В з'їзді брали участь понад 90 делегатів, майже від усіх осередків країни, а також були присутні понад 50 осіб гостей від старшого громадянства.

В перший день, після відкриття З'їзду головою ОДУМ-у в США п. С. Вербоватим і виборів президії та відповідних комісій, були виголошені три доповіді: пп. Ю. Дивнича, М. Шлемкевича та одумівця П. Гурського. Ю. Дивнич, що в свій час примикав до УРДП, зводив свої партійні порахунки, вдавшись навіть до розповіді своєї абсолютно правдивої (не сміхотворно-фантастичної) "біографії" та, пустивши на адресу молоді декілька уїдлих реплік, закликав її вчитися жити й працювати в американців. Пан Шлемкевич темпераментно плямував усі існуючі на еміграції українські партії й розбиття, яке в нас існує та "збив" з п'єдесталу Петлюру, Липинського і Хвильового, до яких, на його думку, не варто повертатися, бо це "вчорашній день", "назадництво". Щоб не виглядати стовідсотковим мракобісом, філософ говорив також про палюче багаття ідеї майбутнього, до якого треба йти — вперед, шукаючи нового. Він також, як і Дивнич, виступив проти "опанування" однією партією ОДУМ-у та порадив молоді жити й діяти самій (але не сказав чи в такому ж дусі, який пропагувала дотеперішня "Молода Україна" — журнал Головної Управи ОДУМ-у, що видавався за гроші Іст Юропієн Фонду). Здається, найцікавішою була доповідь П. Гурського, що говорив на тему: "ОДУМ, як школа духовного виховання молоді".

Дискусія над доповідями показала, що молодь ще не втратила розуміння свого завдання у визволенні поневоленої України, що для неї завжди й скрізь

будуть зовсім не "назадницькими", дорогі їй близькі, як Липинський так і Хвильовий, і що її прапором у боротьбі за вільний Український День був і залишиться великий лицар волі С. В. Петлюра. Тому то так гостро виступаючи засудили і Ковтунюка (В. Дубняка), якого ще перед з'їздом було вигнано з Головної Управи ОДУМ-у і який не міг розрахуватися за кілька тисяч доларів, одержаних у Іст Юропієн Фонді, намагався різними темними ходами, зв'язавшись з темними "чинниками" звести працю ОДУМ-у на манівці, а також зробити з "Молодої України" космополітичну, шкідливу для української молоді трибуну.

Перший день праці З'їзду закінчився веселою товариською забавою.

Другий день розпочався Службою Божою в православній церкві. Потім, у залі засідань, звітували члени Головної Управи, де знову виринула справа п. Ковтунюка, цього символу неперебірливого кар'єризму і наживи, прикритої плащиком "громадської роботи". Цього ж дня, після дискусій над звітами і схвалення роботи звітуючих (за винятком Ковтунюка) та після затвердження проекту резолюції, було вибрано нову Головну Управу в такому складі: Ігор Лисий, Володимир Мартинюк, Юрій Нагірний, Леся Нечипорук, Іван Павленко, Валентин Поливко, Яків Пилипенко, Олесь Смолянський і Микола Степаненко.

Справді демократичний у своїй роботі З'їзд ОДУМ-у закінчився співанням американського і українського національних гімнів.

М. Гор.

П. С. Роблю наголос на Ковтунюку тому, що він далі буде вести диверсію і, як мені відомо, видаватиме журнал. Дехто каже, що той журнал зватиметься "Батьківщина".

М. Д.

СЛОВО ЗА ВАМИ, ДРУЗІ

Деякі люди не можуть жити без фікцій. Для фікцій вони живуть, для фікцій працюють, для фікцій часом і гинуть. Не розумію цих людей. Не розумію ні їх захоплення фікціями, ні їх ненависти до всього нефіктивного, живого й діючого.

Де кілька років тому, під впливом "Юнацької Боротьби", видаваної фіктивними тоді "студентськими

осередками УРДП", я повірив в українську демократичну молодь. Звичайно, в той час це була фікція. Протягом трьох років доводилось переборювати надзвичайні труднощі, щоб цю фікцію перетворити в дійсність. Спільними зусиллями горстки одностудентів цього досягнуто. З фікції виріс зовсім нефіктивний ОДУМ. І думаєте, що хтось з фік-

ціснерів, які на деклямаціях про українську демократичну молодь з'їли свої зуби, опинився в ОДУМ-і? Де ж там! Фікціонери ОДУМ-у злякались. Злякались тому, що ОДУМ не фікція, що в ньому не фіктивна демократична молодь, а таки дійсна, така, яку маємо, на яку нас стати, якій потрібна не "великих слів велика сила", а вперта, послідовна виховна праця.

Це не демократична молодь — заявили — це молодь "східняцька". І, мов би нічого не сталося, захопились далі над своїми фікціями.

Творці колишньої "Юнацької Боротьби" відгребли комуністичну Молоду Гвардію. Ось де справжня українська демократична молодь — говорять вони на сторінках газети "Вперед". І забувають, сердеги, що саме від цієї гвардії втекли вони на еміграцію. Орган от. Бульби-Боровця "Меч і Воля" й далі пише про якусь фіктивну "молодо-петлюрівську" молодь у рядах неіснуючої більше УНГ, лякаючи одумівців тінню Хвильового. Б. Феденко встиг пропхати свою молодечу фікцію навіть у "Рух за Об'єднану Європу". Бідна Європа: довго прийдеться ждати їй на об'єднання, поки на сторожі цієї ідеї стоятимуть фікції!

Що ж є мотором діяльності цих фікціонерів? Передусім їхня непогамована амбіція, їхнє невміння співжити з іншими людьми, їхня нехоть до компромісу між ідеєю-фікс і живою дійсністю. Ці люди ніяк не збагнуть, що навіть найкраща ідея є фікцією, поки не заплідниться і не здеформується в зударі з життям...

Буду, однак, справедливим. Мав свого фікціонера і ОДУМ. Був ним Володимир Дубняк, лідер фіктивної "східняцької" молоді. Саме різними писаннями, що з'явилися останнім часом у пресі з приводу діяльності В. Дубняка в ОДУМ-і, вимушена моя стаття.

Вперше я побачив Володимира Дубняка на одному з студентських з'їздів у Мюнхені. Він прийшов тоді без мандату, заявив, що репрезентує всю українську з-підсоветську

молодь і просив для себе пресово-інформаційної референтури в нових керівних органах ЦЕСУС-а. Пресової референтури йому не дали, іншої він не схотів, і мовчки залишив цей соборницький бандерівсько-мельниківський з'їзд.

Я відчув симпатію до цього єдиного "репрезентанта української з-підсоветської молоді" і остаточно вирішив допомогти йому цю молодь зорганізувати. Але між основниками ОДУМ-у В. Дубняка не було. До ОДУМ-у прийшов він щойно тоді, як з'явилася можливість видавати одумівський пресовий орган. Він став членом Головної Управи ОДУМ-у в США і редактором одумівського "Бюлетеня".

Кількамісячні наші переговори з В. Дубняком про перетворення "Бюлетеня" в друкований центральний орган ОДУМ-у не довели ні до чого. Він не бажав співробітників, з голосом яких конечно було б рахуватися. Коли бідний цикльостилевий "Бюлетень" упав, ми вирішили, не маючи грошей, але маючи віру в нашу молодь, друкувати в Торонті "Молоду Україну". Після появи двох чисел "Молода Україна" стала центральним одумівським журналом. Володимир Дубняк, не маючи нагоди бути головним редактором журналу, негайно відійшов від усякої роботи в ОДУМ-і. Повернувся аж тоді, коли деякі члени нової Головної Управи ОДУМ-у в США запевнили його, що "Молода Україна" буде перенесена до Нью Йорку і він, Володимир Дубняк, стане її головним редактором. Це питання стояло на порядку нарад другої конференції представників ОДУМ-у США й Канади, що відбулася восени 1952 р. в Ніягара-Фалс. Проти перенесення журналу до Нью Йорку виступили майже всі члени Головних Управ і всі голови Філій ОДУМ-у. Проте, коли речник не-присутнього на нараді В. Дубняка поставив справу ультимативно, — більшість погодилась на компроміс: "Молода Україна" мала стати місячником і виходити по черзі в Торонті й Нью Йорку. Головним ре-

дактором нью-йоркського видання мав стати В. Дубняк.

В короткому часі він став не лише редактором нью-йоркського видання, але й адміністратором, і головою Головної Управи ОДУМ-у в США, і членом Секретаріату ЦК ОДУМ-у, і першим заступником голови РУМП-а з рамени ОДУМ-у, і єдиною серед одумівців "довіреною" особою чинників Східноєвропейського Фонду.

Всі ці пости дістав В. Дубняк або в спадщині по тих одумівцях, що відійшли до війська, або завдяки лінивству й байдужості тих, що залишилися в Нью Йорку. І ось в роботі керівних органів ОДУМ-у в США наступив застій. Зразу ж розірвано умову про черговість видання та інші зв'язки з "Молодою Україною" в Торонті. За рік з'явилося всього три випадкові числа нью-йоркського одумівського журналу, виламано ОДУМ у США з загально-одумівського руху, ізольовано організацію від українських політичних і громадських установ. Ідейним хребтом ОДУМ-у в США мало стати безпринципне "східняцтво", ідейно-політична безхребетність.

Я не знаю, що було причиною цієї зловіщої акції. Може ідейно-політична невиробленість В. Дубняка, може виразна вимога чинників Східноєвропейського Фонду (які на руки Дубняка видали двічі по кілька тисяч доларів), а, може, ще щось інше. В кожному разі виявилось, що В. Дубнякові потрібна була не дисциплінована організація демократичної молоді, а фікція, іменем якої можна було б довершувати різні безконтрольні дії.

Але ОДУМ уже не захотів бути фікцією. До редакції "Молодої України" почали напливати листи від одумівців у США з вимогами допомогти навести порядок в організації. Ми, однак, не бажали зчиняти передчасного шуму. Тим більше, що знали слабкість позицій В. Дубняка в ОДУМ-і і були більш, ніж певні, що Третій З'їзд ОДУМ-у в США зробить в себе порядок.

На жаль, нашу мовчанку потрак-

товано деким, як слабкість. З наближенням З'їзду прихильна до ОДУМ-у преса вдарила на сполох, і сторінки її заповнились переляканими та пересиченими непотрібною демагогією анонімними писаннями. До категорії цих писань належить і передрукований нами з "Українського Прометея" звіт М. Гор. про III-й З'їзд ОДУМ-у в США.

На нашу думку, одумівці не сміють писати таких неточних і "переляканих" звітів та ще й під чужими прізвищами, як це зробив "М. Гор." Не обороняємо ні Дубняка, ні Дивнича, ні Шлемкевича. Але вважаємо, що виступати проти них, і проти будького, треба врівноважено й уаргументовано. Перечулено-патріотична демагогія не може бути виховним чинником для української демократичної молоді. Якщо Третій З'їзд ОДУМ-у в США був підготований односторонньо, якщо не запрошено на нього діячів українських демократичних партій, то про це треба було б і так написати. Якщо в доповідях Дивнича і Шлемкевича було й справді багато дещого, з чим ми не згодні, то їх треба б надрукувати в "Молодій Україні", щоб мати змогу критично про них висловитись. Це правда, що ні Дивнич, ні Шлемкевич не можуть бути ідеологами ОДУМ-у, хоч мали багато даних, щоб ними стати. Надто скоро розірвали вони зв'язки з українською політичною еміграцією, надто скоро пішли на чужі стипендії, всеціло включившись у культурний процес чужої, хай і не ворожої нам нації. Але будьмо щирі і запитаймо самих себе: чи нема в цьому трагічному факті трохи й нашої вини?

Якщо В. Липинський для "М. Гор." не є тільки "дорогим прапором", якщо Липинського він дійсно цінить, то мусів би знати погляд Липинського на інтелігенцію. Інтелігенція — писав Липинський — дуже цінна для нації верства, але служача верства. Вона змушена служити тому, хто забезпечує їй існування. Забезпечте Дивничам і Шлемкевичам фізичне існування навіть у меншій мірі, ніж бандерівці забез-

печують існування десяткам своїх провідників, і побачите, що ці опльовані Дивничі і Шлемкевичі відданише працюватимуть для УРДП чи УНДС (а через них для України), ніж працює, напр., З. Пеленський для ОУНР. Тим більше, що фікціонерами вони не є, з свого відходу від партій героїства не роблять, і на службу до чужих політичних агентур таки не пішли.

Це не ознака патріотизму, вимагати від наших старших суспільно-громадських діячів праці для народу після того, як вони змушені вистояти по дев'ять годин денно біля фабричних станків! Працювати на фабриці і одночасно видавати "Український Прометей", чи працювати на фабриці і одночасно робити "Білу книгу про чорні діла Кремля" — даруйте, не кожного на це стати! В таких умовах і найсильніші люди можуть заломитися, тим більше, коли за свою віддану службу, замість подяки, чують тільки лайку патріотичного обивателя.

І, врешті, декілька слів про "Молоду Україну", її фонди і напрям. Ми гордимось тим, що "Молода Україна" виходить вже третій рік у Торонті не за фордівські долари, а таки за тяжко запрацьовані центи членів і прихильників ОДУМ-у. Історію з В. Дубняком ми передбачали раніше, тому рішуче спротивились тому, щоб передати йому журнал. Ми не бажали, щоб напрям єдиного одумівського органу був диктований Східноєвропейським Фондом, чи будьякими іншими посторонніми чинниками. В гру вхо-

дило добре ім'я ОДУМ-у, отже, ставка досить висока. Жаліємо, що з огляду на хвилові труднощі видавництва ми дозволили В. Дубнякові використати назву "Молодої України" в трьох числах його журналу. Проте стверджуємо, що ніякого космополітизму, чи інших протинаціональних тенденцій у журналі Дубняка покищо не було. Було трохи самореклями, наївності та несерйозності — та це не були причини, щоб передчасно бити на сполох. Якщо ж "М. Гор.", услід за П. Волиняком, закидає "Молодій Україні" космополітичні тенденції, то робить це нещиро і не в інтересах ОДУМ-у.

Теперішня редакція "Молодої України" не думає змінити напрям журналу, бо тоді прийшлося би змінити і статут ОДУМ-у.

Якщо ж одумівці справді невдоволені напрямом "Молодої України", якщо їм не подобається, що часто критикуємо ОДУМ за оспалість, байдужість, політичну індиферентність, брак активності на міжнародньому відтинку, то — їхня воля. Хай пошукають собі кращих редакторів, таких, що писатимуть лише "про ставок, і млинок, і вишневий садок". Ми, однак, вважаємо, що українській визвольній справі не потрібний був би ні такий ОДУМ, ні такий журнал.

Отже — слово за вами, друзі! За тими, кого боронимо, й за тими, кого критикуємо. Слово й за вами, колего Дубняк, якщо вважаєте, що вам заподіяно кривду.

ЛИСТОПАД І ГРУДЕНЬ — МІСЯЦІ

"МОЛОДОЇ УКРАЇНИ"

Шановні читачі!

В листопаді і грудні відновіть передплату на "Молоду Україну".

Приєднайте для нашого журналу бодай одного нового передплатника.

Спричиніться активно до того, щоб

з новим роком "Молода Україна" могла виходити на кращому папері і в збільшеному об'ємі.

Для тих, хто приєднає найбільше нових передплатників, передбачені окремі книжкові нагороди.

НІЯГАРСЬКА ЗУСТРІЧ

На просторому побережжі глибокої, грізно-бурхливої китловини славного Ніягарського водопадку, перший день одумівської зустрічі, в суботу 8 серпня, — промайнув, наче година. Особливо коротким був цей день для тих, що не терпляче його чекали і, надхненні надією, їхали, щоб зустрітися з рідними, приятелями та знайомими, з якими довелося разом пережити важке воєнне лихоліття, а пізніше — злиденні обставини таборового життя. Не зважаючи на захмарене небо, учасники зустрічі були в бадьорому настрої. Було помітно багато радісних моментів — особливо серед тих, що давно розлучившись, оце знову щасливі зустрілися. Довга дорога з далеких просторів Америки й Канади багатьох подорожніх втомила, головню старших, що великою кількістю прибули разом з молоддю. Після рухливої днини, у передвечірніх годинах, всі зібралися біля своїх автобусів та авт і відїжджали у Ст. Кетерінс, щоб там переночували, взяти участь у святочній програмі другого дня. Ще перед заходом сонця, коли майже всі з'їхалися і зібралися на широкому подвір'ї біля домівки УНО, щоб, полагодивши справи нічлігових приміщень, провести спільно вечір на забаві з танцями, було видно, що вже першого дня кількість прибулої молоді й старших численно перевищила сподівання. Організатори вечірньої забави були в клопоті, бо потрібна була зала бодай шестеро більша. Помимо того, танці та веселі гутірки того теплого вечора тривали до півночі.

У неділю 9 серпня, після солодкого ранкового сну, учасники вже ранніми годинами почали чисельно прибувати на площу на Польове Богослуження. Біля брами, уквітчаної зеленню і українським, канадйським та американським прапорами, скупчувалися учасники, вичікуючи прибуття Владики Михайла й духовенства. На брамі великим написом виднів привіт: "Вітай, Владико!"

Представники Об'єднання Демократичної Української Молоді — молоді, що переважно родилася і росла в Україні, серед руйного шалу безбожного червоного деспотизму, мабуть і не знаючи того, що Владика Михайло, як і тисячі інших, тоді вже роками терпіли невольничі тортури у каторжних таборах комуністичної сваволі, сьогодні ця молодь, на вільній канадйській землі зустрічала Високопреосвященного Владику Михайла в супроводі духовенства, сердечно вітаючи хлібом-сіллю... Біля фарми над берегом озера, на просторій, затишно оточеній деревами зеленій площі, потужно лунав спів хорів із Ст. Кетерінс і Сиракюз, звеличуючи Архи-

ерейське Богослуження, довершуване Високопреосвященним Архiepіскопом Михайлом в асисті священників: о. Д. Фотія, о. П. Запаринюка, о. М. Овчаренка, о. М. Подільського і служебного почоту. Перед закінченням Богослуження виголошують патріотичні, глибоко поважні проповіді Владики Михайло, о. прот. Д. Фотій і кандидат Богословії — Воронін. В хвилину величного хоро-вого "Благослови, Боже, людей Твоїх..." два розкішні прапори ОДУМ-у, що впродовж Богослуження звисали в ряду почесної репрезентації перед трибуною — похилилися перед польовим престолом, приймаючи Архiepірейське хрестне знам'я їх освячення. Цей величавий акт посвячення прапорів був найурочистішим моментом зустрічі. В ряду молодечої прапорної дружини були представники старшого організованого громадянства: Др. М. Стахів і Проф. А. Степовий, що репрезентували духову єдність з молодими наслідниками українських національних демократичних ідей.

Після могутнього "Боже Великий, Єдиний", відпоручники Головних Управ ОДУМ-у Канади і США М. Дальний і П. Матула, виголосили привітання і подяку Владиці Михайлові і духовенству, політичним, суспільно-громадським і ветеранським представникам та всьому громадянству, що численно співучастю звеличали перший одумівський здвиг. Просили підтримки одумівській молоді у її праці та духової опіки на місцях. Одночасно заявляли готовість і надалі нерозлучно співпрацювати з усім українським громадянством, яке визнає народоправні ідеї української демократії та наш Екзильний Уряд — Українську Національну Раду, що очолює змагання українського народу за відновлення своєї незалежної держави. З черги одумівську молодь вітали: соціолог, публіцист Др. М. Стахів від УРС, політичний діяч і письменник С. Підгайний від СУЖЕРО, представник Головної Управи ДОБРУС-у В. Новицький, поручник Винник — іменем Предсідника Генеральної Управи Союзу Бувших Українських Во-яків Ген. Хор. М. Садовського — та інші представники українських суспільних установ Америки й Канади. Всі вони висловлювали українській демократичній молоді признання за успіхи у її поступовому розвитку. Вони вказували на правильність одумівських ідеологічно-виховних принципів, яким дали початок українські революційні демократи минулих десятиліть та довершує ОДУМ. На жаль, слухачі не змогли вислухати всіх привітальних промов, бо почав падати дощ, що чимало пошкодив у виконанні другої частини програми — хоро-вих, танцювальних і спортових вис-

тупів під відкритим небом. Однак, всупереч тому, що гуртки мистецької самодіяльності проводили свої виступи в доволі непригожій залі, треба признати, що ця частина програми була заздалегідь старанно приготувана й виконана. Хори ОДУМ-у з Дітройту і Сиракюз вклали чимало праці в науку співу і мають добрі вокальні сили. Приємне враження робив акомпанімент бандуриста Петра Китастого у деяких хороших піснях. Дуже вдалим був виступ співаків і балетного гуртка з Гамільтону. Особливо милували слухачів своїм співом професійні співаки-солісти, запрошені з Торонта: п. Н. Піддубна і п. В. Саковський. Вони співали в музичному супроводі піаністок пп. Стефи і Ориси Олійник. Слухачі кількакратно викликали їх бурєю оплесків, домагаючись додаткових виступів.

Не зважаючи на легко-дощову погоду, спортсменці змагалися на зеленій площі за першість у відбиванковій грі. Треба ствердити, що з-поміж всіх філій ОДУМ-у США й Канади особливо приємне враження робили одумівці із Сиракюз, Дітройту, Філадельфії, Клівеленду та інших філій ОДУМ-у США. Серед них є багато молоді середньозрілого віку, в якої помітно серйозність виховної дисципліни. Мабуть у згаданих осередках, крім ініціативно-провідних одумівців, чималу увагу цьому віділяють родичі, сприяючи своїм дітям вступати в члени ОДУМ-у, брати участь в націо-

нально-виховній праці. Також суспільним і церковно-громадським установам за сприятливе відношення до праці ОДУМ-у належить щира подяка.

Організаційний Комітет на чолі з Василем Неліпою в Канаді і Петром Матулою в США, що з уповноваження Головних Управ ОДУМ-у проводив організацію й адміністрування цієї імпрези, мав багато перешкод суто практичного характеру. Бракувало постійно заанжованих помічних сил, через те й помітні були деякі ділові недоліки. Побіч всіх, що допомагали в приготуванні Зустріч, особливе признання і подяка належить Д. Ткачукові та І. Гордієнкові за активну участь в адміністративно-господарських справах, як також інж. О. Охримові, який ніколи не відмовляється від допомоги одумівській молоді. Цим здвигом, що на ньому було присутніх понад дві тисячі невинуватих учасників, заманіфестовано поступ та великий моральний успіх ОДУМ-у. Може це змінить поставлення до ОДУМ-у деяких скептиків та особливо противників демократичних ідей, які все ще не вірять, що їх пісня відспівана.

Цей здвиг увійде в історію ОДУМ-у, як один з головних етапів, завершений посвяченням одумівських прапорів — знамен українських демократичних ідей, за здійснення яких клала свої буйні голови жертвенна українська молодь на побоевищах Визвольних Змагань нашого народу.

КНИЖКИ — ЖУРНАЛИ — ФІЛЬМИ

Ю. Марголін

ПОДОРОЖ В КРАЇНУ ЗЕ-КА*

Нью-Йоркське видавництво імени Чехова видало книгу, яку без сумніву можна зарахувати до кращих книг про рабську працю в СРСР. Автор книги — громадянин Ізраеля, доктор філософії Юлій Марголін, за кілька місяців до початку німецько-польської війни приїхав у особистих справах до Лодзі, де й застала його війна. Складними дорогами дістався він до Пінська, де прожив у обставинах советської окупації до літа слідуєного року. В червні 1940 року, Ю. Марголін, разом з багатьма іншими втікачами з Західної Польщі, був арештований і вивезений на північ, в район Біломорсько-Балтійського каналу. Тут дістав він „вирок” про засудження в „ісправітельно-трудова ла-

гер” на 5 років, за перебування на советській території (в Пінську!) без советського пашпорта. По відбутті цього терміну, в порядку репатріації поляків, вернувся в Лодзь, а звідти — в Палестину.

Книга Ю. Марголіна займає особливе місце в мемуарній і напівмемуарній літературі про советські концентраційні табори. Багато чужинців побували в різний час в Советському Союзі. „Багато з них, — пише Ю. Марголін, — повертались після тижневого перебування в Москві з коробкою советського шоколаду і приємними споминами. Дзох-тижневий маршрут давав можливість побувати в Україні. Перед тим, хто міг оплатити 3 і 4-тижневу поїздку — відкривались курорти Кавказу й Середня Азія. Таким чином, Андре Жід побував у Горі, батьківщині Сталіна, а Зибург

*) Зе-ка, або з/к — скорочене російське „заклученный”, тобто в'язень.

відвідав Червону Арктику. Кожен, володіючи пером, привозив із Советського Союзу звіт про свої враження.

В роки мєї советської неволі я згадав цю літературу. Були серед репортажів і прекрасно виконані речі, повні тонких спостережень, дотепності і блиску. Але в цілому вся ця література була дитячим лепетанням. Як скептики, так і ентузіясти однаково не мали уяви про Советський Союз, не мали права писати про речі, так мало їм знайомі. Смішна й трагічна неспівмірність цієї "туристичної" літератури з советською дійсністю тепер очевидна для сотень тисяч людей, що, подібно до мене, потрапили в глибоке запілля советської країни в роки війни".

„Я не поїхав у Росію через Інтурист, і не перейшов у темну ніч поліську границю. Я вважався туристом особливо, третього роду. Мені не треба було їхати в Росію — вона сама до мене приїхала. І маршрут виявився в мене особливий, про які ми нічого не чули в Інтуристі. Довелось мені спостерігати Росію не з вікна готелю „Метрополь" в Москві, або з вікна вагону-ресторана. Я бачив її крізь ґратчате вікно тюремного вагону, з-за колючого дроту таборів, перемиряв пішки сотні кілометрів, коли гнали з лайкою арештантську юрбу по етапу через ліси і злиденні колгоспи півночі, пересік двічі Урал — в теплушці і на третій полиці твердого вагону, де нема і не належить бути іноземним кореспондентам, — жив у сибірській глушині, ходив, як усі, на роботу і носив у кишені той документ, яким так гордився Маяковський: советський паспорт терміном на 5 років. Цього документу в мене більше нема. Тому я й можу писати про Советський Союз те, про що не снилось нашим мудрецам і про що не пишуть люди з советськими паспортами.

Люди, що симпатизують советській системі, вважають, що мій маршрут був невдало вибраний і повів мене в бік від знаменитих советських доріг. Я не був під Сталінградом, не здобував Берліна. Якби я там був, може я писав би інакше? Можливо. Маршрут мій був вибраний не мною, мені визначила його советська влада. Про Сталінград світ знає все, про табори — нічого. Де правда Росії, на параді перемоги на Червоній Площі, чи в країні зе-ка, що випала з географічного атласу? Очевидно, треба брати ці речі **разом**, в їх цілості і взаємному зв'язку. Для мене нема ілюзій, я бачив підземну Росію. Я бачив. Ті ж, які покладають надії на країну Советів, хай візьмуть до уваги і цей „матеріал" і погодять його, як зможуть, з своєю совістю".

Характеристичні думки висловлює Ю. Марголін у „Післяслові" цієї вражаючої правдою книги:

„Є пекло на землі, створене тими, хто претендує на звання будівничих Нового Світу. Але книга ця не писалася для полеміки або „антисоветської пропаганди". Є серед нас люди, які готові заперечувати безсумнівні факти, якщо вони не вкладаються в їх уяву про Советський Союз. Для цих людей книга про табори є лише „антисоветська пропаганда", і вони з обуренням відвертаються в бік. „Це не може бути правдою," — кажуть вони. На жаль, це правда. Сіра повсякденність і звичайність таборів дані в цій книзі без згущення фарб, без нагромадження жахів і жорстокостей".

„Можна сказати про цю книгу, що вона написана **проти**. Проти гноблення, проти страшного зла, проти великої несправедливості. Але це визначення недостатнє. Вона перш за все написана в **захист**. В захист мільйонів заживопохованих, страждаючих і погноблених людей. В захист тих, хто сьогодні ще живий, а завтра вже може бути мертвим. В захист тих, хто сьогодні ще вільний, а завтра може розділити долю похованих заживо.

На основі п'ятилітнього досвіду я стверджую, що советський уряд, користуючись специфічними територіальними й політичними умовами, створив у своїй країні підземне пекло, царство рабів за колючим дротом, недоступне контролю громадської думки світу".

„Це обвинувачення може видатись неправдоподібним кожному, хто виріс в умовах західної демократії й особисто не бачив і не пережив долі раба.

Мені ж здається неймовірним інше: що мільйони людей на Заході суміщають демократичні переконання й протест проти соціальної несправедливості в будьякій формі — з підтримкою вопіючого й огидного безчинства, якого в наші дні не бачити вже не можна".

„Советським урядом створені умови життя для 200 мільйонів людей, що різко суперечать елементарним потребам духа й тіла 90% населення. Як наслідок, існує в советському народі незнищене й постійно відроджувальне невдоволення. Це невдоволення має в масах форму сліпого — навіть не протесту! — а всього лиш почуття пригноблення й тяжкості, але воно **незнищене**, і не дивлячись на всі чистки й превентивні ув'язнення, воно відроджується з тією ж необхідністю, з якою відростають в людини нігті й волосся після кожної стрижки".

„І якщо у відповідь „адвокати диявола" зсилатимуться на факти расової й національної дискримінації за межами Советського Союзу, то на це слід відповісти, що ці факти не витікають із суті Західної демократії, і їх усунення — рано чи пізно — буде торжеством активної, що бореться демократії. Тоді як примусова таборова праця

прямо витікає з суті советського ладу, і від нього невід'ємна. Це — два боки одної медалі. Тому література Заходу говорить відкрито й сміло про всі соціальні дефекти демократії і вносить світло у всі темні кутки, — а підцензурна література рабовласницького устрою мовчить і намагається не дивитись туди, де темно. Їй нема чим відповісти на обвинувачення, крім лайки й заперечення фактів'.

„Як би ми не розуміли суть демократії, ясно, що вона можлива тільки в атмосфері абсолютної прозорості, наглядності й видимості. Світ демократії мусить бути проглядний з кінця в кінець. Там же, де існують тайники й заборонені зони, де щось старанно приховується від погляду за стінами тюрем і таборовими огорожами — ми можемо бути певні, що твориться зла справа”.

„Те, що я пережив у Советському Союзі, — це жахливе страхіття. Моїм обов'язком і моїм першим порухом по поверненні в Європу було дати звіт про пережите й передати крик за допомогою людей, відрізаних від світу. Але тільки тут, серед вільних людей Заходу, я зрозумів всю глибину нещастя тих, хто лишився в ув'язненні. Вийшовши за колючий дріт таборів, я наткнувся на кам'яну стіну, збудовану малодушністю і зрадою.

Я переконався, що в певних колах, і власне в тих, чия допомога необхідна в першу чергу, — не прийнято го-

ворити голосно про деякі явища, що мають місце в Советському Союзі. Це шокує. Більше того, це компромітує. Не раз, а десять разів я почув, що обвинувачувати Советський Союз можуть тільки вороги прогресу й союзники реакції.

Ця книга писалася при мовчазному і явному несхваленні мого оточення, і якби не особистий мій досвід і сила переконання, який я зобов'язаний п'ятим таборовим рокам — можливо, що я піддався б колективному вмовленню, як це роблять інші учасники „змови мовчання”.

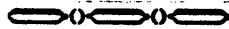
Ставлення до проблеми советських таборів є для мене нині пробним каменем в оцінці порядності людини. Не в меншій мірі, ніж ставлення до антисемітизму”.

„Кожен злочин, що відбувається в світі, мусить бути названий голосно по імені. Інакше боротьба проти нього неможлива”.

„До того часу, поки свідомість демократичного світу примиряється з існуванням резервату рабства в Советському Союзі, нема надії на те, що ми відвернемо загрозу рабства в нашому власному середовищі”.

Нижче містимо уривок з книги „Подорож в країну зе-ка”, де автор розповідає про одне з своїх численних знайомств у засланському таборі.

Редакція

...Одного зимового вечора, підійшовши до печі, де, як завжди, набилось багато народу, я зненацька почув дивні звуки.

Худий гостроносий доходяга*) примостивсь на лавці, зіщулювся в теплі і з закритими очима щось нашіптував про себе. Я прислухався:

— Менін аейде теа, пеленадес ахілеос...

Чоловік з синіми тонкими устами, трупним, олов'яним кольором лица, невизначеного віку, в бушлаті, покритому латками, з вигляду колгоспник, як більшість з інвалідів, сидів скрючившись і шептав початок Іліади!

*) Так називали на таборовому жаргоні виснажених в'язнів, від слова „доходити” — вмирати. Ред.

— Хто ви? — Звідки ви знаєте Гомера?

Інвалід відкрив очі і уставився на мене з неменшим здивуванням. Ми познайомились, а потім розговорились, а потім подружили міцно.

Микола був для мене зовсім новою людиною, з особливого світу. Це був українець, з Дніпропетровська, де і я провів юні роки, ще коли це місто називалося Катеринославом. З фаху — вчитель української мови, по вдачі — м'який мрійник і бібліофіл. В двох кімнатах його парубочої квартири на Перво-званівській вулиці було 2000 книг. В советських умовах таку приватну бібліотеку може мати тільки маніяк або вчений, що ціле життя колекціонує книги. Миколі було 40 років, і єдиною пристрастю його життя

була література. В табір він попав за "націоналістичний ухил". Під час одної з масових ідеологічних чисток в Україні, коли були вибрані люди занадто темпераментного українського патріотизму, пригадали йому якусь газетну нотатку, де він похвально висловився про когось з українських комуністів, згодом ліквідованих за наказом з Москви. Цього було досить, щоб розлучити його з любимими книгами і згноїти в підземному царстві. Він сидів уже років 6 — і тримався непогано. Мимо крайнього фізичного виснаження, він був внутрішньо ще повен сил. Він пам'ятав Гомера.

Увага, яку він мені виявив, була виняткова. Він був дещо сильніший, ніж я, і тому допомагав мені ощіпувати ялину, допомагав у побуті, в тих дрібницях, від яких залежить настрій і самопочуття людини. Я відчув, що маю союзника в бараці, і прив'язався до нього з усією ніжністю і вдячністю, на яку було здібне моє ослабле, здичавіле серце.

Яких тільки людей не було в цій Богом забутій круглицькій глушині! Скільки тонкості було в цій людині, скільки музикальності в його вусі, яке реагувало не тільки на гекзаметри Гомера, але й на кожную витонченість сучасної поезії. Микола все розумів, і він перший навчив мене поважати українську культуру, яка виростила таких людей. Його культ українського слова передався мені. Я почув від нього вперше імена Максима Рильського, Павла Тичини, та інших, і в живу плоть убрались для мене імена Франко або Марко Вовчок. Я ці імена чув, але нічого не знав про них. А Миколу тільки треба було попросити: "Розкажіть, хто такий Марко Вовчок", — і раптом виявлялося, що це була жінка, і така прекрасна людина й

письменник, що Микола просто сяяв, розповідаючи про неї.

Щоб з свого боку щонебудь дати Миколі, я став навчати його англійської мови. Паперу в нас не було. Кожен день він діставав мені дерев'яну дощечку, а я писав на ній олівцем 10-15 слів по-англійськи. Потім я написав йому цілий англійський текст. Нарешті, я йому роздобув підручник у Максика. Микола вмів учитись. Через три місяці він уже не потребував моїх лекцій. Він виявив залізну наполегливість і посидючість, — справжню українську впертість. Опівночі, коли барак спав, він прокидався, спускався з верхньої нари до столу, на якому горів тьмянний каганець, і з камінним гостроносим лицем сидів цілі години над підручником. Весною він уже читав самостійно англійський текст.

У єврейського й українського народів є свій старий і недобрий рахунок. Трудно уявити собі, що може заставити єврея в широкому світі цікавитися українською культурою, чи навпаки. І однак, в советському таборі були братами євреї і українці, і я зрозумів, що можна співчувати цьому народові, наймузикальнішому й найнезараднішому серед славянських народів. Українська народня пісня одна з найбагатших у світі, і чисельно українці не уступають французам, але Шопен не народився серед українців, і ніколи цей народ не був політично вільним. Прийде ще час, коли українці і євреї зустрінуться на світовій арені, не в концтаборі і не в умовах погрому або нелюдського поліцейного гніту, а як вільні народи. Микола міг би бути діячем єврейсько-українського зближення або культурного зв'язку. Але слід його згубився в підземному царстві, і я не знаю, чи живий він ще...

ПЕРЕДПЛАТА "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" В США І КАНАДІ:

12 чисел	\$3.00
6 чисел	1.50
3 числа	1.00
Ціна окремого числа — 30 центів.	

М. Г.

ЗАВТРИШНІЙ СВІТ

Книжку К. Л. Бекера „Завтришний світ”, видану нью-йоркським видавництвом Альфреда Кнопфа в 1944 році, треба б назвати сьогодні—„Сучасний світ”. Книжка тим цінніша, що її автор, видатний американський соціолог, не йде шляхом оригінальності й сенсаційності Бертранда Рассела, а намагається будувати свої висновки на глибокій аналізі соціологічних і економічних проблем сучасності. Вважаємо, що читачам буде цікаво познайомитися з основними думками вісьмох розділів книжки К. Л. Бекера й перевірити, наскільки вони актуальні після десяти років „будування нового світу”.

1. Що не в порядку з сьогоднішнім світом?

Найбільшим нещастям у нашому світі є війна. Другим нещастям є т. зв. безробіття. Підчас війни немає безробіття. Проблему безробіття найлегше усунути підготовкою до війни. Так робили Гітлер і Мусоліні. Безробіття можна ще усунути поширенням і творенням нових індустрій. Але тут виникає проблема ринку й збуту. Нерозв'язання цієї проблеми доводить неминуче до надпродукції, кризи і ще масовішого безробіття, а вслід за тим знову ж такі до війни. Підчас війни найважливішою проблемою є виграти війну. Воєнна психоза спричиняється до двох помилкових уявлень. Перше — це те, що після війни вдасться збудувати „зовсім новий”, справедливий світ. Друге — те, що після війни зможемо вернутися до відносно добрих передвоєнних часів.

З цих двох помилкових уявлень небезпечніше друге, бо саме воно стоїть на перешкоді створенню кращого, не говорячи вже зовсім нового світу.

2. Чи можемо вернутися до „нормальних” часів?

Протягом цілої історії життєві умови для більшості людей були тяжкі. Тому в усі часи люди мріяли про кращий світ, який колись десь був, або колись буде. Старші люди частіше думають про „старі добрі часи”, молодші — про нові, майбутні. Цей конфлікт між батьками й дітьми не трагічний. Це радше фамілійна, ніж соціальна проблема. Але підчас раптових соціальних і господарських перемін цей конфлікт стає серйознішим і перетворюється в конфлікт між консервативними і революційними елементами. Намагання вернутися до старих „нормальних” часів завжди коштувало дуже дорого. Воно не розв'язувало ніяких проблем. Те, що американці не підтримали спроб президента Віль-

сона створити кращий світ після закінчення першої світової війни, спричинилося у великій мірі до господарської кризи 30-х років і до вибуху другої світової війни. Світ сьогодні творить одну господарську цілість і з цим треба конечно рахуватися.

3. Чи можна обмежити націоналізм і суверенітет держав?

Як давніше люди були готові боротись і вмирати за церкву й релігію, так сьогодні вони готові боротись і вмирати за державу й батьківщину. Кожна людина крім любови до батьківщини почуває ще й певні зобов'язання щодо місцевої громади, політичної партії, релігії, науки, стремління до правди, світового миру, братерства народів. Але історія останніх двохсот років показала, що обов'язок боронити загрожену батьківщину сильніший від усіх інших зобов'язань людини. Поразка демократичного інтернаціоналізму підчас великої французької революції, поразка інтернаціонального соціалізму підчас першої світової війни і поразка інтернаціонального комунізму підчас другої світової війни є найкращими прикладами цього. Наполеона, Маркса, Сталіна переміг націоналізм окремих народів. Сталін не зрадив революції як запевняють лєнінці. Революцію зрадили обставини. Комунізм міг перемогти в Росії тільки під умовою, що дістане підтримку російського народу. А цю підтримку він міг дістати лише під умовою узаконнення націоналізму „матушки Росії”. Було б нерозумно базувати пляни кращого світу на тому, що в близькому часі любов до людства заступить національні почування, або, що політичну силу окремих суверенних держав можна буде перенести на всеєвропейську чи всесвітню базу.

Звиродніла форма німецького чи італійського націоналізмів мусить бути знищена. Це найближча ціль Об'єднаних Націй. Не слід, однак, забувати, що різні нації об'єдналися для цієї мети якраз в ім'я оборони своєї суверенности, своїх власних націоналізмів. Коли пригадати довгий список насильств і злочинів великих держав супроти слабших сусідів та „відсталих народів” Азії і Африки, то треба погодитися з інтернаціональними ідеалістами, що націоналізм „мусить бути знищений”, що сила суверенних держав „мусить бути обмежена”. Але одночасно треба пам'ятати про те, що після закінчення війни націоналізм ще довгий час лишиться тим, чим він віддавна був і є: найпо-

тужнішою політичною силою модерного світу. Обмежити цю силу можна лише в тому розумінні, що етичний розвиток кожного народу виявить настільки розуму, щоб застосувати цю силу для цілей компромісових, які узглядали б права й інтереси інших націй.

4. Чи можна перемогти політику сили й покінчити з імперіалізмом?

Всяка політика є політикою сили. Справа лише в тому, для яких цілей цю силу вживають. І після закінчення війни пануватиме політика сили. Кращий світ можна буде створити, якщо його схочуть разом творити Великобританія, СРСР і США. Саме тому, що ці країни матимуть найбільшу силу. Проте й тоді будуть люди, що говоритимуть: „Білі мусять забратися з Далекого Сходу“, „Імперіалізові треба зробити кінець!“. При тому більшість ліберальних інтернаціоналістів вважають чомусь лише Великобританію імперіалістичною країною. Але ж Росія, Китай, і навіть США також є імперіалістичними країнами, хоч і не мають заморських колоній. Щоб зробити кінець імперіалізмові, — білі мусіли б забратися не лише з Далекого, але й з Близького Сходу, і з Африки. Росіяни мусіли б забратися з Сибіру, Середньої Азії й інших неросійських країн, китайці мусіли б забратися з Монголії, Манджурії, Тибету...

Все це малоправдоподібне. Погодити інтереси великодержав на Далекому й Близькому Сході буде надзвичайно тяжко. Ще тяжче буде погодити інтереси великодержав з гаслом самовизначення всіх народів і правом кожного народу на незалежність. Ці труднощі будуть особливо тяжкі на Далекому Сході, в східній і південно-східній Європі та в Африці. Буде тяжко встановити в східній і південно-східній Європі такий порядок, щоб усіх вдовольняв. Ще тяжче відповісти на питання, що таке „народи Африки“ за війняком Єгипту і Абіссинії. Виникає отже, питання: за що ж ми боремось?

5. За що ж ми боремось?

Залежить, кого розуміти під словом „ми“. Поневолені народи знають точніше, за що й проти кого вони воюють, ніж, напр. американці. В кожному випадку люди боряться, щоб утримати те, що вони мають, або відібрати те, що втратили. Посередньо воюють ще за побудову кращого світу, який однозначний з соціальною безпекою і справедливим розподілом багатства в середині окремих держав та з винайденням шляхів і засобів для мирного полагодування міжнародних непорозумінь.

6. Якого колективізму бажаємо?

Більшість людей не бажає жодного

колективізму. Але обійтись без колективізму, себто без певної контролі й унапрямування, господарського життя державою, в нинішніх умовах неможливо. Існує або в ідеї, або частинно в дійсності чотири форми колективізму: соціалізм, комунізм, фашизм і соціальна демократія. Усі вони сьогодні націоналістичні. Росія з усім своїм комунізмом така ж націоналістична й так високо ставить свої національні інтереси, як кожна інша країна світу. Своею революцією Росія не спричинилась до поширення комуністичних ідей у світі, а навпаки — відстрашила людей від комунізму й змусила їх шукати інших форм колективізму, як напр. фашизм.

Фашизм є найнебезпечнішим ворогом демократії, бо не вимагає, як комунізм, насильної революції. Він є домашнім ворогом і може непомітно крок-за-кроком, опанувати владу. Ще до того, як народ завважить, що демократія знищена. Коли американці казатимуть, що не бажають жодної форми колективізму, коли не підтримають соціальної демократії Рузвельта, чи соціалізму. Нормана, коли залишать речам вільний біг — вони дістануть правдоподібно американський сорт фашизму з усіма наслідками, які з цього випливають. Коли прийде нова депресія, новий господарський застій, двадцять мільйонів безробітних, себто безнадійних, утрата віри в демократію — фашизм у формі якоїсь „національної чистки“ чи „нового американізму“ може стати доконаним фактом.

Але припустімо, що депресії в США не буде, що вдасться в якийсь спосіб використати капітет країни й дати працю всім робітникам. Де США зможуть продати свою надпродукцію, коли решта світу після війни зубожіє, коли високі мита не дозволять іншим країнам продавати в Америці надвишку своїх виробів, щоб могли в цей спосіб сплачувати борги за куплені в США товари? Якщо б це сталося, ми були б побиті власним експортом, відчужили б від себе половину світу, спричинились би до кризи світового господарства, а все це в сумі підготовляло б шлях до третьої світової війни. Високоіндустріалізована капіталістична країна не може жити в господарській і політичній ізоляції. Намагання створити кращий світ у себе вдома нерозривно зв'язане з створенням кращих міжнародних взаємин.

7. Який рід міжнародного політичного порядку можемо мати?

Створити єдину світову державу, чи бодай об'єднану Європу на зразок США в короткому часі буде неможливо. Створити світове об'єднання на зразок колишнього Союзу Народів буде можливо, але таке об'єднання може стати інструментом окремих великодержав і не

матиме сили перешкодити новій війні, чи агресії. Найправдоподібніше створиться спільнота культурно й господарсько зближених західних народів, при якій Атлантийський океан перетвориться у внутрішнє „озеро” між ними.

Створення такої спільноти не мусить бути скероване проти національних інтересів Росії, бо Росія безпосередньо зацікавлена лише східною й південно-східною частиною Європи, де західні держави не мають суттєвих інтересів. Найтяжче буде встановити політичний статус на тих територіях, якими в однаковій мірі будуть зацікавлені західні великодержави, Росія й Китай. Проте навіть однозгідне встановлення політичного порядку не означало б ще створення кращого світу, не забезпечувало б нас перед новими війнами. Створити новий кращий світ — це тяжке завдання, яке вимагатиме часу, терпіння і взаємного довіря. Йдеться про дві, органічно пов'язані проблеми: усунення соціально-економічних протиріч всередині окремих держав і усунення господарсько-політичних суперечностей між державами.

8. Який рід міжнародного господарського порядку можемо мати?

Економічно недорозвинуті й знищені війною країни потребуватимуть для розбудови свого господарства капіталу. Капітал буде сконцентрований переважно в США і частинно в Великобританії. Тому ініціативу в створенні кращого господарського порядку в світі можуть взяти на себе тільки США і Великобританія. Китай сам потребуватиме допомоги, тому ініціативи в тому напрямку не проявить. СССР вважатиме, що економічні проблеми його не стосуються, бо він їх у себе „успішно розв'язав”, а капіталістичні країни всеодно розіб'ють собі об них лоб. Якщо методи інвестиції чужого капіталу в недорозвинених країнах залишаться ті самі, що й до війни, то даремно буде протестувати проти імперіалізму. Мусять бути знайдені кращі методи, сперті на кооперативне міжнародне плянове господарство, за посередництва окремого міжнародного бюро, яке контролювало б капіталовкладення в недорозвинених країнах, не допускало б конкуренційної боротьби за приватні зиски та виключало б політичні впливи держав позикодавців на боржників. До цього доходить ще багато інших питань, як от світова торгівля, стабілізація й вимінний курс національних валют, мита, сирівці, використання всіх резервів робочої сили, обмін науковими знаннями, однаковий життєвий рівень для всіх народів і т. д. Якщо світ поверне після війни до національних автаркії у господарстві, — то ні Союз Народів, ні

жодна федерація не багато допоможуть, бо не матимуть, як і в минулому, сильної основи. За справу створення кращого світу несуть відповідальність усі народи, в першу чергу США, Великобританія, Росія й Китай. Ці держави мають найбільшу політичну силу, якої не можуть передати ні іншим народам, ні штучно створеній міжнародній організації. Вони можуть цю силу хіба втратити через соціальний і економічний розлад, або розбиття національної єдності. Але вони можуть також зробити з своєї сили добрий, чи злий вжиток, і за це нести відповідальність.

До цих висновків К. Л. Бекера тяжко щонебудь додати. Єдиною помилкою автора є те, що недоцінив належно інтернаціональної загрози комунізму, вважаючи, що комунізм, як інтернаціональна сила, вже мертвий, а живе тільки російський націонал-комунізм. Але хто з нас у 1943 році доцінював комуністичну, чи хоч би тільки російську силу? З уваги на те, що книжку Бекера можна сміливо назвати „Сучасний світ”, рекомендуємо її всім, хто має щось спільного з політикою.

• ШКІДЛИВА КНИЖКА

Ми не збиралися обговорювати, чи хоч би нотувати появу голосної тепер книжки С. Запорожця „Кожний повинен знати” з тих причин, що макулатура, навіть провокаційна, не обговорюється. Ми вважали, що книжка виразно говорить сама за себе, за культурно-світоглядний рівень її автора, і цього досить, щоб читач дав їй належну оцінку. Зрештою трудно, та й нецільно, дискутувати з кимось, хто виявляє безсумнівні ознаки маніяцтва — в даному разі маніяцтва юдофобського. Це здавалось нам настільки очевидним, що невеличка рекламна листівка з „відгукати читачів і критиків”, яку заповідливо видрукував і розсилав разом зі згаданою книжкою на всі відомі йому адреси кольпортер (і автор?) Саранчук, нас просто приголомшила. І властиво вона змусила нас згадати на сторінках „Молодої України” про цю скандальну, анонімну книжку.

В листівці наведено голоси тих, кому надіслав свій літературний скарб цей псевдо-Запорожець в першу чергу, а саме голоси наших духовних пастирів та деяких визначніших на канадійському терені громадян. Не говоримо про голоси громадян, у тім числі й про голос адміністратора нашого журналу, що не прочитавши як слід книжки, поспішив з листом подяки авторові. Але диво дивне з отцями: замість осудити цю підозрілу, розпалюючу міжнаціональну ворожнечу і просто шкідливу нам з політичної точки зору

книжку, вони хором засвідчили її надзвичайну вартість і актуальність, а один з отців (не називаємо тут імен) навіть радить перекласти її на англійську мову й "засипати" нею всі бібліотеки світу.

Що ж саме так сподобалось згаданим читачам-критикам у цьому творі? Сподобалась, очевидно, непідкупна простота аргументації (хтось, колись сказав авторіві, що Ленін, Сталін і майже всі комуністи — жидівського, або майже жидівського походження, а крім того автор і сам *почуває*, що всі нещастя світу — в жидівстві), сподобався, коротко кажучи, реакційний душок і загальний, не диссонуючий з власним внутрішнім світом читачів, примітивізм книжки. Не виключене, що „Український Прометей“ небезпідставно остерігає читачів, щоб були обережні з писанням листів до автора, чи пак коль-портера цієї книжки, бо він несумлінно такі листи використовує.

Проте ми далекі від того, щоб закидати авторіві книжки „Кожний повинен знати“ диверсію в нашому політичному житті. З книги видно, що автор занадто простакуватий для цього,

і що по-своєму він любить Україну. Можливо, наміри його були добрі, але об'єктивно з добрих намірів вийшла не користь, а шкода. Це трапляється дуже часто тоді, коли людина береться не за належну їй справу.

Евентуальні прихильники книги (бувають всякі читачі) можуть сказати, що у вільному світі вільно любити або не любити жидів, як і кожную іншу національність, і що наша критика неслухна.

Ми виступаємо не проти всякої критики жидів і не проти права будького не любити їх. Справді, трудно українцеві любити таких українофобських представників цієї національності, як, приміром, різні нью-йоркські Вейнбауми. Але є серед жидів і друзі нашого народу та його визвольної боротьби, і з цими, покищо, на жаль, нечисленими одиницями, ми повинні бути в нормальних дружніх взаєминах, на зразок тих, що змальовані в цікавій книзі Ю. Марголіна, „Подорож у країну зека“, уривок з якої містимо в цьому числі „Молодої України“.

О. Б.

“ЛІКАРЮ, ВИЛІКУЙ САМОГО СЕБЕ!”

Pro domo sua:

Ми зовсім не зацікавлені в полеміці в „Новими Днями“. Вважаємо, що „Нові Дні“ в міру вміння й можливостей виконують своє завдання, що певна категорія читачів потребує саме такий журнал, і що редктор його робить назагал потрібну роботу. Не виступали ми ні з якою критикою журналу навіть тоді, коли в ньому з'являлися майже безпрецедентні в історії сучасної журналістики редакторські саморекламні сентименталії на власну адресу, чи безапеляційні твердження, що „Європа згнила“. Не писали б ми на цю тему й досі, якби редактор „Нових Днів“, оце вже вдруге, не виступив проти „Молодої України“ з рядом закидів. Атакують — мусимо боронитися, хоч закиди на нашу адресу явно несерйозні, ми могли б зробити „Новим Дням“ значно ґрунтовніші закиди й нагадати нашому рецензентові відому латинську приповідку: лікарю, вилікуй себе самого.

Рецензент починає з критики нотатки нашого співробітника О. П. про балет-майстра Лесю Тугай-Бей. Не подобається йому, що ця нотатка вміщена під рубрикою „Сильветки нашої молоді“ — Леся Тугай-Бей, мовляв, не належить до молоді — а також те, що вона нічим не виявила досі свого українського патріотизму. Признаємось, ми такі не питали в Лесі Тугай-Бей метричного

свідчення перед тим, як містити в журналі згадану нотатку. Жіночий вік — делікатна справа, і нам дивно, що редактор „Нових Днів“, будучи майже вдвоє старшим за Лесю Тугай-Бей і не вважаючи себе, однак, старим, відмовляє їй в праві на молодість. Не перевіряли ми й патріотизму Лесі Тугай-Бей, тим більше, що про бляшаний патріотизм ми не високої думки.

Щодо тверджень нашого співробітника О. П. в цій нотатці, то вони, зрозуміла річ, є його суб'єктивними враженнями, що не обов'язково мусять віддзеркалювати погляди редакції; йому так само вільно вподобати творчість і особу Лесі Тугай-Бей, як П. Волинякові — не вподобати. Не все те, що пишуть „Нові Дні“ подобається „Молодій Україні“ — але ми не вважаємо конечним атакувати їх з цього приводу. Не так давно в „Нових Днях“ була вміщена рецензія на збірку поезій Діми. Ми ставимось до творчості Діми з цілковитою симпатією, але рецензію П. Волиняка вважаємо не тільки перебільшено-хвальною, а взагалі нефаховою, хоч він і підкріплює свої слова авторитетом Т. Осьмачки. „Ліг весняний вечір хусткою на плечі“, — цитує рецензент і вигукує: „Оце поезія!“ — зовсім не знаючи, що цей справді добрий образ скопійовано з П. Горотака („Пітьма падає габою з пліч“). В спосіб, який ніяк не можна назвати культурним, відповідає редак-

тор "Нових Днів" Ю. Буряківцеві, неправильно цитуючи й без того глухий катрен із Семенка. Не викликали в нас, як і в більшості читачів, ніякого ентузіазму матеріали інж. К. Туркала про СБУ, вихвалювання сумнівної, обумовленої не стільки науковими, як політичними раціями, до того ж інспірованої Сталіном, біологічної теорії Лисенка, або сенсаційне відкриття українського національного героя в особі... платного агента царської охорони Георгія Гапона, винного в смерті сотень зовсім не большевицьких революціонерів.

Ми, повторюємо, не заатакували з цього приводу "Нових Днів". Але якщо "Нові Дні" хочуть атакувати нас, то ми приймемо виклик, і це напевно не буде "Новим Днем" на здоров'я.

Рецензент робить нам закид, що ми віділяємо багато уваги таким авторам, як Джек Лондон ("не сходять зі сторінок "Молодої України" — каже рецензент, хоч досі в журналі друкувалося тільки одне оповідання Дж. Лондона), Берtrand Рассел, Ернест Гемінгвей, Бернард Шов... Якщо щось справді не сходять зі сторінок журналу, то це хіба щоденник А. Любченка, де цей справді блискучий письменник виявляє себе не з такого вже й блискучого боку. Не подобається рецензентові герої Дж. Лондона, яких він називає "комунізуєчими". Треба мати справді туманну уяву про творчість Дж. Лондона, щоб називати його героїв комунізуєчими. Щодо Бернарда Шова, Гемінгвея, Рассела та інших представників культури "гнилого Заходу", то ми містимо їх саме тому, що не вважаємо Захід з його культурою гнилим, що нашої молоді треба знати світ з його найяскравішими інтелектуальними особистостями — навіть якщо це не подобається редакторові "Нових Днів", навіть якщо він закидатиме нам такий, на його думку, страшний гріх, як "космополітизм". (Що за перегукування на цій платформі з вершителями духових орієнтацій по той бік залізної заслони?) Зрештою, у всякого свій смак: одному приємно бачити світ з перспективи переконаного хуторянина, що любить ходити "у вибраних штанах", другому — з перспектив дещо ширших. Якщо редакторові "Н. Д." подобається перший спосіб, то на здоров'я йому, але навіть нав'язувати нам свої смаки?

Закидає нам рецензент і те, що ми не віділяємо досить уваги проблемам визвольної боротьби українського народу, що "М. У." забагато "декларує про демократію". Вважаємо, що наш журнал цілою ідеологічно спрямованою настановою на визвольну боротьбу, а що ми не говоримо про це прийнятими в нашої публіцистиці штампами, то це не є для нас ніяким мінусом. Можливо П. Волиняк вважає визвольною боротьбою відділ його листування з

своїми політичними і кольпортерськими ворогами — то ми мусимо признати, що цю боротьбу він провадить дуже темпераментно, але ми не спішимо слідувати за його стопами, і гнватися на нас за це, мабуть, не дуже мудро. Та кож не дуже мудро гнватися на нас за "сталу деклямацію про демократію". Волиємо "деклямувати" про демократію, ніж про комунізм, фашизм, чи хуторянську безпринципність. Тим більше, що "Молода Україна" є органом української демократичної молоді, а не молоді взагалі.

На рецензентову заввагу щодо обмеженості вибору поезій, які містять на своїх сторінках "Молода Україна", відповімо мовою статистики: крім незлюблених рецензентом Є. Плужника, І. Качуровського й Б. Олександрова в журналі друкувалися такі поети: Є. Маланюк, Ю. Клен, А. Малишко, М. Зеров, Л. Українка, П. Филипович, М. Рильський, М. Драй-Хмара, В. Сосюра, О. Веретенченко, Д. Фальківський, П. Карпенко-Криниця, Т. Осьмачка, М. Богданович, О. Лубська, Ю. Яновський, Яр Славутич, Ол. Влизько, Л. Лиман, А. Вересень, Хв. Чичка, Б. Кравців, Ю. Буряківцеві. Макулятури ми, звичайно, не друкуємо, щоб не відбирати цієї можливості в "Нових Днів".

Закид на адресу нашої молоді, що вона, мовляв, колись співала (чи вигукувала) "долой, долой монахов", а тепер виступає проти "всього національного" — більш, ніж безвідповідальний. Хто це співав: редактор "Молодої України", автор замітки про Лесю Тугай-Бей, чи сама Леся Тугай-Бей? Ми навіть не ровесники революції. Коли ця пісня була в моді, ми були ще зовсім малюками і не могли розбиратися в політиці, а редактор "Нових Днів" був якраз у співацькому віці. Цей закид — це своєрідний бумеранг, що ціляє в того, хто його безвідповідально вжив.

Такої ж обґрунтованості закид, що ми проти національного одягу, чи народних пісень: В нотатці О. П. сказано, що колись, можливо, "народні пісні перестануть бути головним здобутком нашої музичної культури, а наші так старанно вишивані національні одяги будуть знаходитись не на виставах найбільших культурних досягнень, а там, де їм місце — в музеях". (Підкреслення Редакції). Здається зрозуміло. Якщо ж рецензент не згодний з цим, то послідовним було б з його боку ходити по Торонті не в загально-прийнятому сучасному одязі, а, приміром, в шараварах з "оселедцем". Тоді ми віритимемо в ширість його закиду.

Наостанку хочемо сказати, що не вважаємо наш журнал бездоганим. Ми свідомі багатьох недоліків журналу, прислуховуємось до дружньої критики і завваг та робимо все можливе, щоб зробити "Молоду Україну" по змозі

кращою. Це не зовсім легка проблема, якщо взяти до уваги, що ми не маємо жодного платного співробітника, що наші редактори працюють виключно в скупі позаробочі години — не раз по пів-

ночі. В нашій праці підтримує нас віра, що робимо потрібну справу, і цю віру якнайменше можуть захитати в нас рецензії типу вищезгаданої.

Ред.

Д. Опільський

БІЙ МІЖ ФІЛЬМОМ І ТЕЛЕВІЗІЄЮ ПОЧАВСЯ

Вислід довголітньої війни між театром і фільмом можна було передбачити заздалегідь. Прикований до одного місця як статикою сцени, так і відсутністю більших фінансових засобів — театр, у боротьбі з необмеженими можливостями розвитку фільму, скорше чи пізніше мусів опинитися без козирів. Найвищі технічні й мистецькі осяги театру без найменших труднощів переносились на екран, натомість зворотня операція — використання осягів фільму театром — часто виявлялася зовсім неможливою. Саме завдяки розвитку фільму театр утратив своє колишнє значення, і навіть у країнах з довговіковою театральною традицією перетворився в своєрідний "парк культури й відпочинку", що без постійних піклувань державних та місцевих властей не міг би існувати.

Фактично театр для фільмових продуцентів ніколи не був грізним конкурентом. Навпаки. З розвитком промислової революції доля театру стала перерішена в користь фільму в такій же мірі, як доля ремісничих майстерень у користь масового фабричного виробництва. Цього факту ще й досі не усвідомили якслід наші театральні мистці, хоч життя поставило на чергу дня вже зовсім нову проблему, а саме — конфлікт фільму з телевізією.

Про затяжну закулісну боротьбу, яка почалась між фільмом і телевізією — зокрема в США, де фільм і телевізія досягли вершин розвитку — нашої громадськості майже нічого не відомо. А тим часом вислід цієї боротьби матиме чимале практичне значення. Перша фаза боротьби фільму з телевізією велась під гаслом: "затримати розвиток телевізії на дальших двадцять років". Та найрізніші труднощі, що їх ставили фільмові концерни Голівуду впровадженню телевізії, в тому числі заборона фільмовим зіркам виступати в телевізії, виявилися безуспішними. До певної міри розвиток телевізії гальмували потреби озброєння США, поскільки радар та інші вживані в телевізії матеріали використовувано передусім для військових цілей. Коли, однак, у цій ділянці настали деякі полегші, виявилось, що затримати розвиток телевізії ніяк не можна. Маючи 108 телевізійних станцій з 19 мільйонами відборчих апаратів, американська телевізія вже сьогодні

ні являє собою одну з найбільших культурних сил країни.

Зорієнтувавшись у цій ситуації, фільмові продуценти змінили тактику, поставивши ставку на викуп телевізійних станцій та контроль телевізії. Це була друга фаза закулісної боротьби фільму з телевізією. Проте перемоги телевізію фільмовим продуцентам і цього разу не пощастило. Американський уряд стримав видачу дозволів на відкриття нових телевізійних станцій і попередив, що в майбутньому видаватиме їх в першу чергу установам не комерційного, а виховного характеру. Знову ж викуп діючих уже телевізійних станцій натрапив на великі труднощі, бо власники станцій не мають наміру позбуватися своїх рентабельних підприємств. Треба знати, що деякі телевізійні станції в США за одногодінню програму дістають по 25 тисяч доларів чистого прибутку. Рекламні бюро стоять у довгих чергах, щоб лише добитись можливості зфінансувати телевізійну передачу з участю популярніших телевізійних артистів і конференс'є. Гонорари телевізійних зірок сягають казкових сум у порівнянні з гонорарами найкраще оплачуваних їхніх фільмових колег.

Відомий американський фільмовий критик Артур Найт з цього приводу пише:

"...Хоч часто висміюють телевізію за її дешевих коміків, за незчисленні передачі, присвячені загадкам, за ідіотичні дискусії "тресту мозків", за третьорядні фільми й нахабні реклами, які складають більшу частину телевізійної програми, — телевізія має й свої позитивні осяги, на які варт звернути увагу. Зокрема гідною похвали є телевізійна обслуга різних видатних подій, тим більше, що для таких передач часто знімають дуже поплатні рекламні програми, оплачувані великими промисловими фірмами. Театральні речі видатних авторів, від Шекспіра до Роберта Шервуда, грані найкращими акторами з театру й фільму, концерти найкращих оркестрів країни під керівництвом найславніших диригентів, опери, передавані безпосередньо з Метрополітен, чи ставлені спеціально для телевізії — все це належить до залізного репертуару. Одна з телевізійних мереж пішла так далеко, що замовляє окремі телевізійні опери

в таких композиторів як Джіан Карльо Менотті і Леонард Бернштайн, Менш опрацьовані, але не менш знаменні є часті інтерв'ю, поважні відчити й документальні фільми на такі теми як атомово енергія, корейська війна, Об'єднані Нації, чи, врешті, на тему, яка нас найбільш цікавить — можливість скорого миру. І все це в ледве кількох роках існування телевізії..." ("Культура", серпень 1953).

Не дивно, що все це серйозно затривожило фільмових продуцентів, тим більше, що опрацьовані вже зразки кольорової телевізії, якої не вводиться лише тому, що матеріали, потрібні для приймачів кольорової телевізії, використовувані покищо майже виключно для військових цілей. Затримати телевізію, чи бодай взяти контроль над нею, фільмовим продуцентам не пощастило. У третій фазі боротьби фільму з телевізією фільм змушений був прийняти одвертий і лицарський бій, який ще невідомо чим закінчиться. В кожному разі несподіваний розвиток телевізії змусив фільмових продуцентів і власників кінотеатрів підтягнутися та шукати нових можливостей впливу фільму на маси. Виявом цих зусиль є надзвичайний зріст малих, не зв'язаних з великими концернами, "мистецьких кінотеатрів", які переключаються на найкращі італійські, французькі, англійські й голівудські фільми. Великі кінотеатри вводять телевізійні каблі, щоб крім звичайної фільмової програми, показати глядачам найцікавіші новинки дня телевізією. Створено вже пляни, реалізація яких уможливить пряму передачу опер з Метрополітен до всіх більших кінотеатрів США і Канади.

Деякі фільмові концерни, зокрема "20th Century-Fox", розбудовують великі телевізійні ател'є та затрачають мільйони доларів на вдосконалення і введення нової техніки фільму. Особливо вважають, що трьохвимірний фільм, т. зв. 3D, мав би бути відповіддю на телевізію. Це осяг, якого, очевидно, не вдасться застосувати як слід у телевізії. Вживається вже три роди трьохвимірного фільму, з яких найпоширенішими є Сінерама та Природня Візія. Інші фільмові концерни, не наважуючись покищо вкладати великі капітали у нову техніку фільму, випускають щораз більше дорогих кольорових фільмів з глибокою історичною, соціальною й психологічною проблематикою, і саме в цей спосіб думають успішно боротися з впливом телевізії.

Цікавою під цим оглядом є дискусія, яка розпочалась останнім часом між представниками двох найбільших конкурентів фільмових концертів. Д.

Ф. Занук, представник "20th Century-Fox", яка вклала понад 50 мільйонів доларів у нову техніку фільму, прилюдно заявив, що майбутнє Голівуду залежатиме від успіху, або неуспіху "The Robe", першого великого й дорогого фільму з цілої серії фільмів, що зараз робляться цією новою технікою.

Натомість С. Голдвін, представник конкурентної М-Г-М, якось в одному інтерв'ю висловився, що майбутнє фільму ні трохи не залежить від розвитку телевізії, мовляв, — "багато людей мають вдома куховарок, а проте йдуть обідати до ресторану". Але не зважаючи на цей наївний оптимізм одного з власників М-Г-М, фактом є, що М-Г-М останнім часом зменшила свою продукцію фільмів на 50%, а тим самим признала небезпеку для фільму з боку телевізії.

Не вкладаючи великих грошових сум у нову техніку трьохвимірного фільму й знизивши продукцію фільмів на 50%, М-Г-М вирішила виждати, щоб переконатися, який вплив матиме трьохвимірний фільм на масового глядача. Покищо керівник продукції М-Г-М Д. Шарі вважає, що "фільм не може відтягнути глядачів від випадкової розваги (телевізії?), даючи їм посередні фільми, але може відтягнути їх від інших розваг, даючи високоякісні фільми, як "Ivanhoe", "Shane", "The Sword and the Rose", "Julius Caesar", "From Here to Eternity", "The Band Wagon", "Stalag 17", "Gentlemen Prefer Blondes".

Може випадково, а може й ні, жодний з перелічених фільмів не є трьохвимірним. Проте автор цих рядків, що мав нагоду бачити більшість згаданих фільмів, також згідний з Д. Шарі: всі ці фільми є справді належною відповіддю на телевізію. І має повну рацію Алікс Барріс, фільмовий критик "Глоб енд Мейл", коли пише:

"Як би там не було, а пізнання небезпеки є дійсно тим, чого Голівуд потребував, і яким шляхом не пішла б одна чи друга студія — це буде зв'язане з загальним піднесенням рівня фільмів."

В ЧЕРГОВОМУ ЧИСЛІ ЧИТАЙТЕ:

В. І. Гришко — Україна сьогодні і ми
Дмитро Соловей — Розгром Полтави
(спомини)

Т. Горохович — Дай нам, Боже, ясний розум

М. Дальний — ОДУМ і політичні партії

І. Василевич — Демократія в дії
Матеріали З'їздів ОДУМ-у США і Канади та інше.

ФІЛЬМИ**CALL ME MADAM**

“Називай мене Мадам” — вдала фільмова версія музичної комедії знаного сучасного драматурга і композитора Ірвінга Берліна. В головній ролі цього кольорового фільму виступає славна американська театральна артистка Етель Мерман, що вирізняється гострим пронизливим голосом і агресивною, майже чоловічою, фізіономією.

Інтрига цієї комедії має “політичний” характер; Етель Мерман виступає в ролі амбасадора США в мітичній державі Ліхтенштайн, де закохується в міністра закордонних справ (Джордж Сандерс), самотнього громадянина Ліхтенштайну, що протиставляється американській фінансовій позиції. Другу романтичну пару в “Називай мене Мадам” творить прегарна принцеса (Вера-Еллен) цієї мальовничої, але вбогої на американські долари держави, і пресовий аташе американської амбасадати (комік Доналд О’Коннор), які знаходять спільну мову через чар танцю.

В згаданому фільмі розваговий, живий, дбайливо виконаний та переповнений співами й танцями.

MAN ON A TIGHTROPE

“Чоловік на шнурі” — це один з багатьох реалістичних американських фільмів, які, всупереч твердженням деяких “європейців”, є доказом того, що Голлівуд може спромогтися не тільки на дешеві комедійні і фантастично-ковбойські фільми. “Чоловік на шнурі” — наскрізь реалістичний фільм, знятий на тлі німецької природи.

Темою фільму є нелегальний драматичний перехід малого чеського цирку в західну Німеччину. Керівник цирку (Фрідріх Марч), встигнувши пізнати, чим є комуністичний режим для вільнодумачої людини, якою є кожний справжній артист — вирішує втекти на Захід. Свій задум він реалізує в надзвичайно драматичному переході кордону, що є кульмінаційною точкою фільму, однак за цю сміливість платить життям. В інших важливіших ролях виступають: Террі Мур, Віллі Ламон і Глорія Грейм.

Дія фільму неослабно цікава, напружена і до подробиць реалістична. Неодному “новоприбулому” глядачеві буде хвилинами здаватися, що він не в кіно, а на виступі типового малого німецького цирку, атмосферу якого тяжко забути.

THE STORY OF THREE LOVES

“Історія трох кохань” — це високого рівня, по-мистецькому виконаний кольоровий фільм, який складається з трьох окремих частин. Темою кожної частини є менш або більш трагічна, але завжди

романтична любов, яка вириває в різних обставинах і різних формах та кидає світло на різні аспекти цього природного, але складного явища.

Перша частина — це коротка професійна любов між балетним імпресаріо (Джеймс Мейсон) і хворою на серце балериною, яка маючи до вибору танець — або життя, вибирає — танець. Цю роль грає славна англійська балерина Майра Шерер, яка вславила себе в чудовому фільмі “Червоні Черевички”.

Друга частина є образом романтично-фантастичної афери між молодою гувернанткою (Леслі Карон) і дванадцятилітнім хлопцем, який у сні на власне бажання стає дозрілим хлопцем (Ферлі Гренджер).

В третій частині п. н. “Рівновага” зав’язується глибока й реалістична любов між акробатом (Кірк Дуглас) і молодою італійкою (Пір Анджелі), бувшим в’язнем концентраційного табору. Обое мають неспокійну совість і труднощі в утриманні психічної рівноваги, однак спільно опановуючи мистецтво акробатики, опановують себе.

Фільм оригінальний, гарний, хоч романтично-повільний, і робить враження, мов би знятий на замовлення для малочисельних любителів класичного мистецтва.

Б. Осич

ПАДІННЯ БЕРЛІНУ

Кольоровий советський фільм, музика Д. Шостаковича. Перед тим, як цей фільм потрапив до Канади, ми читали про нього в російській еміграційній пресі, і на основі цього вже мали деяку попередню уяву. Але те, що нам довелося побачити в одному з торонтонських кінотеатрів, що спеціально полюбляє советські фільми — перевершило увесь наш скептицизм. Фільм є суцільним панегіриком “вождів народів” (фільмовано до його смерті), настільки непомірною тьорифікацією земної, до того ж зовсім не такої в реальній дійсності людини, що в багатьох найпатетичніших місцях мимоволі викликає сміх. Чого вартий кадр, де Сталін, цей найкривавіший в історії тиран, зображений мирним садівником, що з лопаткою в руках любовно обкопує молоді деревця. Прямо таки зворушлива ідилія! Перемоги червоної армії у фільмі висвітлено як результат виключно сталінської геніяльності. Ось “любимий вождь” глибокодумно глянув на мапу фронту, наказав сполучити його прямим проводом з головнокомандуючим, дав розпорядження, де вдарити — і фашисти летять шкереберть. Гітлер і його оточення зображено надмірно тенденційно і гротесково. Думаємо, що Гітлер був не більшим боягузом, ніж Сталін, якого у фільмі зображено неустрашимим героєм. Характеристична під цим оглядом фінальна сцена: Сталін похо-

джає серед своїх вождів у Берліні без усякої охорони, як друг серед друзів. Сміховинна сцена! Хто не знає, як ціле життя боявся Сталін свого народу, як був обставлений його приїзд в Німеччину!

Зовсім не згадано у фільмі про американську воєнну і загальну допомогу, натомість уперто сугерується думка, що англо-американці мало не об'єдналися з Гітлером в останній момент для удару по червоній армії. Карикатурно зображений у фільмі Черчил, з якого зроблено стару горилу.

Видно спробу показати в фільмі й "дружбу народів" у вигляді нічим, властиво, сценарійно не вмотивованої дружби між трьома дієвими особами фільму: росіянином, українцем і узбеком (чи казахом).

В цілому фільм є такою ж брехливою агіткою, як і фільм-фальсифікат про Т. Шевченка, що недавно демонструвався в Торонті і викликав почуття ніяковості навіть серед канадійських комуністів-українців.

О. Б.

3 ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ДЕМОКРАТІЯ І ЛЮДСТВО

Шановна Редакціє!

До думок, які п. Світозор Драгоманов висловив у своєму листі п. н. "Чи всю енергію собі, чи й іншим?" ("Молода Україна" ч. 10), хочу додати такі заваги:

Демократ, як реальний політик і член своєї спільноти, мусить працювати передусім для тієї спільноти, серед якої він народився, виріс і живе та з якою кровно й духово найтісніше зв'язаний.

Український демократ на батьківщині повинен віддавати свій труд для добра свого українського народу, для його політичної волі, для здобуття самостійної української держави, в якій влада була б демократична й де український народ міг би користуватись економічними, соціальними, культурними та політичними правами так, як користуються ними вільні й культурні народи світу.

Коли в державі живуть національні меншості, справжній демократ повинен старатися, щоб ці меншості користувалися всіма економічними, соціальними і культурними правами в такій же мірі, як національна більшість громадян. Демократ мусить саме в ім'я демократії, волі й гуманності поборювати в своїй власній державі й серед свого народу всі порявки ненависти, гніту та екстермінації людей, які визнають іншу віру та є іншої національності, якщо не хоче, щоб його власний народ та держава втратили волю й демократичний спосіб життя.

На еміграції обов'язком українського демократа є інформувати світ про боротьбу українського народу за волю

та здобувати йому прихильників у світі, а одночасно придивлятися, як живуть і впорядковують свої справи вільні народи, щоб передати цей досвід своєму народові, своїй батьківщині.

В своїх взаєминах зі світом український демократ мусить дотримуватись правила, що й інші народи хочуть і мають право жити так, як їм вигідніше, без втручання в їх справи посторонніх чинників, коли ці народи нічим не порушують спокійного життя своїх сусідів, нічим їм не загрожують. Ці взаємини повинні спиратися на старій правді, що всі люди на землі Божі, отже, всі брати. Тому справжній патріот-демократ повинен у нещасті допомагати не лише своїм націоналам, але й чужим народам. Це і є вияв його братніх вселюдських почувань та зв'язків. Ця допомога мусить бути щира й безкорислива, мусить випливати саме з цих вселюдських почувань. "Визволяти" інші народи, щоб опісля підкорити їх собі, жодний демократ не сміє. На вістрі багнетів ще ніяка, навіть демократична, сила ніякому іншому народові не принесла волі, коли той народ не доріс, чи сам не бажає волі...

Тому справжній демократ мусить передусім працювати для волі свого народу, а тоді вже допомагати іншим. Невільник може принести іншим лише неволю й рабство. Демократ не повинен кидати працю серед свого народу тому, що вона на рідному ґрунті тяжка й непоплатна, не повинен перекочувувати на легшу працю до чужих.

Поганим і фальшивим демократом є той, хто пхається в державний провід чужих народів, бо робить це не з почуття обов'язків демократа, лише з особистих мотивів, як кар'єрист і егоїст, або з шовінізму, щоб, просунувшись у провід чужого народу, тим легше поневолити його.

Для справжнього демократа ґрунтом для здійснювання демократії є в першу чергу його батьківщина, його рідна земля, його власний народ, його держава. Лишати свій народ і ушасливлувати інші народи своєю особою й працею — це ніякий демократизм і ніяка любов до людства.

Щоб здійснилася вселюдська федерація народів, потрібно передусім, щоб кожний народ був вільний і міг завести найвигідніший собі лад без втручання та "допомоги" чужих — хоч би й демократів. Лише вільні народи можуть об'єднуватися у федераціях та союзах.

Іншої дороги для єднання та федерації немає. Отже, праця для свого народу, для його піднесення, праця ідейна, яка не нехтує правом на вільне життя інших народів — не перечить демократії. Вона демократію тільки скріплює, як в себе вдома, так і в світі.

Антін Чернецький

Вельмишановний Пане Редакторе!

Повернувшись з 2-х тижневого перебування в Нью Йорку, застав я ч. 4 (11) "Молодої України", зв'язки з якою я був втратив, бо попередній лист до Вас повернула мені пошта, мовляв, адресат невідомий. Тепер бачу, що адреса та сама, що була мною подана. Що за дивина сталася, розберіть самі, я не второпаю.

Був я на 3'їзді ОДУМ-у в США. Вітав від імени УТГІ в США, якого я ректор, сидів до самого кінця, аж до 2 год. попівночі з 6-го на 7-е вересня. Було мені і дещо прикро і радісно. Перше при суперечках в справі грошей від Східного Фонду. Друге, коли деякі делегати казали, що ОДУМ не повинен стати партійною прибудівкою. Чи так дійсно поведе справу нова Управа, у мене немає певності. Поживемо — побачимо... Нью-Йоркська "Молода Україна", на мій погляд, була слабенька. Ваша незрівняно краща і витримана. Ведіть її далі в такому ж дусі.

Всього найкращого

Ваш С. Драгоманов

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

І. Качуровський, Аргентина. Чекаємо обіцяної статті про українську новелю. Привіт!

Проф. С. Драгоманов, США. Дякуємо за матеріали. Статті про Конгрес європейської молоді не помістили з огляду на те, що пішла стаття М. Дального на цю ж тему. Просимо писати.

А. Чернецький, Швейцарія. Надіслану статтю надрукуємо в черговому числі журналу.

І. Козацький, США. Чекаємо обіцяних репортажів. За посилку щиро дякуємо.

Вп. Ф. Поліський, Монреал. Друкувати Ваш матеріал про "подвиги" секретаря місцевого Відділу КУК-у п. мгр. Є. Оборонова, в його боях з православними та демократичними організаціями, без рішення Головної Управи ОДУМ-у не можемо. Тим більше, що в згадувану Вами справу вмішано домініальну Екзекутиву КУК-у, яка до ОДУМ-у весь час ставилась коректно й вирокувало. Ми розуміємо Ваші труднощі й знаємо тих "патріотів", що намагаються класти колоди на шляху розвитку ОДУМ-у. Але немає зла, щоб не вийшло на добре. В боротьбі проти різних перешкод монреальська Філія ОДУМ-у загартувалась, стала одною з кращих, і ніякі магістри не зупинять вже її розвитку. Проте, збирайте далі матеріали. У випадку крайньої потреби — використаємо.

М. Милусь, Аргентина. Ваш фрагмент з подорожі "Потяг" має 32 коми і лише одну крапку — на кінці, тобто весь твір складається з одного речення. Ми могли б надрукувати його, як цікавий

граматичний зразок, якби наш журнал мав відповідний відділ — але такого відділу не маємо. Не захоплюйтесь довгими реченнями — вони потребують досконалого знання мови, доброї літературної вправи, і тільки в деяких, дуже добрих авторів, читаються без труднощів. З віршів Ваших найліпший "Пластова ватра", але й він не є ще настільки добрий, щоб бути опублікованим. Вчіться на кращих зразках нашої поезії — хоч би тих, що публікуються на сторінках "Молодої України". Це допоможе Вам у дальшій творчості.

В. Бендер, Англія. Авторські примірники вислано. Чекаємо дальших матеріалів. Привіт!

Жорж Джон Мантатка, США. Вірш "Навмисний рік" до друку не надається, бо в ньому не дотримано основних правил поезики (рима, ритм), та не створено ніякого, хоч скількинебудь свіжого, образу. Добре, що знайомі з поемою "Прокляті роки" Юрія Клена, але недобре, що списали з неї рядок, та ще з помилкою ("Збираючи не чуваний врожай"). Слово "нечуваний" пишеться вкупі. Псевдонім Ваш (якщо це псевдонім) нам подобається.

І. Дерев'янченко, Аргентина. Пишете: "Обладнався з кліматом, знайшов працю, і відтоді почав виявляти свої таланти, які ви зараз по прочитанні назвете справжніми".

По прочитанні ми вирішили надрукувати один куплет, який нам сподобався, а саме:

"В вікно розкритє повітря
Так ніжно-ніжно подиха
Немов би злодій хитрий-хитрий
В кишеню руку запиша".

Решту друкувати ще рано. Раді, що наш журнал Вам подобається.

О. Феденко, Монреал. В листі до редакції в ч. 4 (11) "Молодої України" мова йде про Панаса Феденка, одного з лідерів Української Соціалістичної Партії.

І. Мурин, Рочестер, США. Від Вас одержано разом \$3. Щиро дякуємо. Ваша передплата продовжена до 19-го числа включно. Ознайомлюйте друзів з нашим журналом та запрошуйте до передплати. Ваш лист переслано Г У ОДУМ-у в Нью-Йорку.

Х. З-ська і Я. Р., Едмонтон. Передплату від Вас одержали. Будемо вдячні за завваги й побажання щодо журналу.

Вп. І. К-ко, Вінніпег. Дякуємо за признание. Збільшити об'єм журналу, або видавати його кожного місяця зможемо шойно тоді, коли "Молода Україна" матиме не менше 2000 передплатників. Цього не так тяжко досягти, якщо б кожний одумівець передплатив журнал та приєднав одного чи двох передплатників з-поза ОДУМ-у. Постарайтесь, щоб у Вінніпезі на 35.000 українців продавалось не 20 примірників "М. У.", а принаймні 120, і Ваші побажання будуть здійснені.

ХРОНІКА**ОДУМ У ТРЕНТОНІ**

ОДУМ в Трентоні (США) нараховує в своїх лавах біля 35 активних членів, які наполегливо працюють на культурному полі серед українського населення м. Трентону, а також тримають постійний зв'язок з філадельфійською та нью-йоркською філіями. На всеамериканський 3'їзд ОДУМ-у в Нью-Йорку, що відбувся минулого місяця, було вислано від трентонської філії шість умандатованих делегатів.

На голодовій демонстрації в Нью-Йорку минулого місяця була поважна кількість членів трентонської філії.

Драматичний гурток філії поставив п'єсу І. Тобілевича "Безталанна", яка пройшла з великим успіхом в залі місцевої православної громади. Одумівці мають в своїх лавах справжні артистичні сили, майбутніх майстрів української сцени, як от Марія Козелець, Ліда Панасенко, Володимир та Олекса Кириченко, Антон Білоус, Віра Бондаренко та інші.

В неділю 4 жовтня в місцевій українській православній церкві відбулося весілля Голови трентонської філії ОДУМ-у Олекси Кривенка з Лідою Панасенко. Вінчав молоду пару отець Запарнюк. На вінчанні, а також на весіллі, були присутні всі члени ОДУМ-у м. Трентон, а також безліч одумівців і одумівок з філадельфійської та нью-йоркської філій.

На весіллі було зібрано на потреби УНРади 15 доларів, а також 90 доларів на пам'ятник одному із скитальців-самітників, що помер у Трентоні.

Одумівці й одумівки, вітаючи молоде подружжя, заспівали їм "Многая Літа" та побажали багато щастя й радості в їхньому житті.

Ю. Б.

ОДУМ У НЬЮАРКУ

26 серпня ц. р. відбулися річні збори та перевибори управи філії ОДУМ-у в Ньюарку. Збори відкрив голова філії І. Павленко. Він привітав старших і молодших гостей та друзів-одумівців. Президію вибрано в складі: З. П'ятницький — голова та Оля Діберт — секретар. В почесну президію запрошено інженера К. Приходька та п. Папенка.

З звіту уступаючої управи можна було завважити, яку велику працю проробила філія ОДУМ-у в Ньюарку. Протягом року філія влаштувала 2 пікніки, 2 академії — одну пам'яті Героїв Крут, другу — пам'яті Героїв Базару. Разом з місцевим відділом ОБВУА влаштували академію в пам'ять от. С. Петлюри та полк. Є. Коновальця. Влаштовано товариський вечір з концертом, танцями та спеціальним для гостей прийняттям. Видруковано два рази летючки-відозви

до українського громадянства: одна в намірі охорони молоді української, душі, а друга з нагоди двадцятиліття голоду в Україні. Всі ці летючки одумівки й одумівці роздавали під українськими церквами та іншими українськими центрами.

До особливо знаменних організаційних успіхів філії належить дводенна прогулька до Укр. Прав. Центру в Баунд-Бруку 4-го і 5-го серпня. Прогулька була винятково вдалою. В пам'яті одумівців надовго залишиться: вечірня, відправлена Владикою Мстиславом, співи одумівського хору на вечірні й на Службі Божій в неділю, спільна вечеря на свіжому повітрі в присутності Владики Мстислава, о. прот. А. Бека, його дружини та проф. Котовича, ватра, на якій промовляв Владика Мстислав, о. прот. А. Бек, проф. Котович та дехто з членів ОДУМ-у. Похвальні слова Владики і інших гостей та велике задоволення молоді є доказом того, що зроблена прогулька добре підготована та принесла велику користь для ОДУМ-у взагалі, а філії зокрема.

Філія брала активну участь в усіх імпрезах, влаштуваних Укр. Центральним Комітетом (філія УКК) членом якого вона є. Велика кореспонденція філії (220 вихідних та 100 вхідних листів), є доказом того, якого масштабу працю провела філія за підзвітний період.

З привітанням на зборах виступив др. Комаринський, від УЦК та інші поодинокі заслужені українські громадські діячі.

На слідуєчу каденцію вибрано управу в такому складі: Микола Могила — голова, Павло Шепель — заступник, Оля Діберт — секретар, Василь Петрів — культ.-освітній референт та Микола Скиба — фінансовий референт.

Контрольна Комісія: Ілько Савон — голова, Марія Ткаченко і Зіновій П'ятницький — члени.

Другого дня, в неділю 27-го вересня, о. прот. Д. Лещишин, настоятель нью-аркської парафії Укр. Православної Церкви, повідомив українське громадянство про вибір нової управи та дав їй своє благословення. В короткому слові о. прот. Д. Лещишин побажав новій управі успіху в праці.

Віriamo, що нова управа добре виконуватиме свої обов'язки, чого їй щиро бажаємо.

І. П-ко

З ВЕСІЛЛЯ ОДУМІВЦІВ

Дуже часто нам, молоді, хочеться знати, як то в нас колись було за "старих часів". З нас багато народилося вже в ті гіркі часи, коли большевики викорінювали чудові українські звичаї. Не дивно, що про ті звичаї ми могли лише почути від батьків десь у темному кутку, щоб, не дай Боже, хтось не підслухав та не зробив доносу. І хоч

це здається дивним, проте більшість своїх рідних звичаїв ми пізнали вже на еміграції, де є свобода слова, думки і віровизнання. Наші батьки вказали нам на багатство української культури та глибоке значення звичаїв.

Одне з таких звичаєвих весіль, до якого ми мали нагоду пригланутись, відбулося 6 вересня ц. р. Мушу щиро признатися, що відколи я на еміграції, такого типово українського весілля ще не бачив.

Про саме весілля можна б писати цілу книжку: як старости вели молодого, як його перестріли і не пускали до молоді, а ціну таку за неї заправили, що молодий ледве виторгнував. І ще багато, багато цікавого. А тепер трохи про самих молодих.

Це були Павло Шопель та Валя Івценовська, обоє члени філії ОДУМ-у в Ньюарку. Обоє вони є активні одумівці та невтомно працюють для розбудови філії. Їхні друзі, з цієї ж філії ОДУМ, багато спричинились до веселого проведення весілля. Тайну вінчання довершили: о. прот. Д. Лещишин та о. прот. Ф. Шпаленко в місцевій Укр. Православній Церкві в присутності багатьох гостей. Молода пара подарувала 5 доларів на одумівський журнал "Молода Україна".

Філія ОДУМ-у в Ньюарку висловлює молодій парі найкращі побажання.

Іван П-ко

*12 вересня ц. р. в православній церкві св. Юрія в Грімсбі відбулося вінчання одумівця Віктора Дем'яненка з Тетяною Мацейко. Обоє одружені новоприбулі. Весільне прийняття відбулося в Сен Ке-

терінс, в залі православної громади. Дякуючи старанню весільних батьків та друзів, а особливо господарів Григорія й Мотрі Реницьких, весілля проходило дійсно весело, при багатих і по-мистецькому приготовлених стравах. Традиційна, "старокраєва" гостина тривала до пізньої ночі з продовженням у "весільного батька" Ф. Мороза на другий день. При цьому не забуто й про добрі справи. На пропозицію п. Т. Реницького складено подарунок місцевій церкві св. Юрія (10 дол.), "Українському Голосові" (8 дол.) та "Молодій Україні" (10 дол.). Пожертви склали: П. Чоботько, В. Дем'яненко, Н. Найдуш, Я. Юхименко, Г. Реницький, Ф. Головаш, В. Біньноскі, Я. Занішний, Ф. Мороз, Д. Кравченко, С. Захарчинський, А. Зінич, М. Найдиш, Ю. Кусій, З. Роман, С. Дем'яненко, Т. Максим'як, Н. Нестеренко, М. Головаш, Д. Головаш та І. Юхименко.

Гість.

Редакція "Молодої України" висловлює щире подяку жертводавцям, а молодій парі бажає щасливого подружнього життя.

НА ПРЕСОВИЙ ФОНД "МОЛОДОЇ УКРАЇНИ" СКЛАЛИ:

Філія ОДУМ-у в Чикаго, США:

По 5 дол.: П. Коновал, І. Козацький, В. Філь, А. Луппо, В. Мішалов.

По 3 дол.: І. Пилипів, М. Шаблій, Л. Гюбнер, М. Колинченко, Т. Кохно.

По 2 дол.: Г. Шкребець, З. Дубовик.

По 1 дол.: Раїса Радченко, Ю. Коломиєць, В. Коновал, Ф. Бабенко, Поліна Мартинович, М. Дусенко, І. Осійчук, О. Коновал, І. Поляцький, С. Тарасенко, Катерина Ялового, В. В'юн, В. Мішало-ва, М. Мартинович, В. Мирось, Р. Сабаша, В. Пилявець, Н. Шкарупа, О. Луппо, А. Маковійчук, Г. Дяченко, С. Дмитренко, В. Петренко, З. Пічотківська, М. Сущенко, Я. В'юн, В. Ростун, В. Брижник, М. Калюжний, І. Крикливий. Разом — 74 дол. (Ініціатори збірки — П. Коновал, І. Козацький).

Філія ОДУМ-у в Пассейк, США:

По 1 дол.: П. Величко, М. Хоролець, А. Заец, О. Хоролець, Г. Дубас, П. Васько, В. Марущак, В. Шайдевич.

Філія ОДУМ-у в Пассейк — 5 дол.

Разом — 18 дол.

Філія ОДУМ-у в Торонті:

По 2 дол.: Д. Ткачук, В. Неліпа, О. Сандул. Гр. Литвин — 1 дол. Разом — 7 дол. (Ініціатор збірки — В. Неліпа)

Філія ОДУМ-у в Гемільтоні:

В. Топчій — 3 дол., Г. Лугіна — 5 дол.

Виконавчий Комітет Українського Робітничого Союзу — 25 дол.

Редакція і Адміністрація "Молодої України" висловлюють всім жертводавцям і ініціаторам збірки щире подяку.

SUMMARY OF THIS ISSUE'S CONTENTS

Editorial: "Are They allowed to be Anticommunists?" In this article the Editors call attention to the existing contradiction between western propaganda and its practical application with regard to the Enslaved Nations, as shown by Democratic Governments' actual treatment of the refugees from behind the Iron Curtain. In particular, the inhuman treatment of the recent refugees from the U. S. S. R., who sincerely believed western propaganda and "choose freedom" is forcefully analysed. The Editors recall the names of a Polish refugee P. Antoniak, who was refused political asylum by American, French and Tangers' officials, and of a Ukrainian seaman W. Ostrokiw, who after being refused asylum by the Australian Government, committed suicide to avoid forced repatriation to the U. S. S. R., which for him was even worse than death. Officials of the United Nations Organization in Korea are accused of introducing inhuman "screenings" which forced fifty thousand North Korean and Chinese P. O. W. (those who first refused repatriation) to return to the communist regime, and to death. It is pointed out, that as long as there is no agreement between words and deeds of western politicians, and as long as they do not change their bureaucratic point of view toward the refugees from behind the Iron Curtain, the ideological fight against communism will remain hopeless.

Leshek Talko writes about the Congress of Democratic Youth of Central and Eastern Europe, which took place on the 7th, and 8th, of June 1953 in Paris. This article is re-written from the magazine "Gauche Europeenne". Leshek Talko was the head of this Congress and was picked as President of The Council of Free Youth of Central and Eastern Europe.

M. Dalney criticizes the Concil about being tied up with unclear Politics of Western Europe Democracies and not focusing enough attention to the facts about fighting and freeing Central and Eastern Europe from Russia's Communist occupation. He also criticizes the Ukrainian delegation at the Congress saying that it was one sided as it was formed only of Socialists.

"Breaking Ice" is a narrative by a prominent Ukrainian writer of our generation O. Honchar. In this story the author beautifully describes the effects of spring's arrival on the greatest Ukrainian river Dniepr.

"Flowers by the Highway" by a young emigrant — writer V. Bender. An

artistic silhouette of a young peasant, who, driven by undefined inner forces, decides to become a professional miner in the famous mines of Donbas. The story is a typical picture taken from Ukrainian life in the thirty's, when Ukraine, mainly an agricultural country, began to undergo a gradual industrial expansion.

"A Meeting with an Artist" — an interview of the Editor-in-Chief B. Olexandriw with a prominent Ukrainian painter H. Radchenko, now living in Montreal. The author voices an optimistic opinion that in the near future present unfavourable conditions for the Ukrainian artists will undergo a positive change. Only then will our artists be able to enrich more actively the progressing world's mutual culture and civilization with their own contributions.

"Sir Winston Churchill" — an effort by B. Osypowych, a member of the U.D.Y.A., to give a satisfactory outline of Sir Winston Churchill's character and political career. Treating him as a great statesman and an intellectual with universal artistic abilities, the author shows his immense services to the British Empire. But, on the other hand, the author points to Sir Winston's unusual instability of character and thought, to his extreme and therefore injurious conservatism, and to his arrogantly negative stand in regard to the liberation movements of enslaved Nations, fighting for their freedom and independence.

"U.D.Y.A. is Not a New Organization". In this article a onetime leader of Ukrainian radical-democratic youth in Western Ukraine Dr. M. Stakhiw, recently living in the U.S.A., urges strongly that the U.D.Y.A. should not consider itself a new organization but should continue to act in accordance with the traditions of previous Democratic Youth Organizations which acted in Ukraine as early as 1845, in which year the first such organization called "Tovarystvo Kyryla i Metodja", originated by our greatest poet Taras Shevchenko and other prominent Ukrainians, was formed. Dr. Stakhiw points to the fact that the Ukrainian liberation movement was always carried out under the standards of democracy, and that ideologies of communism and fascism were never popular among Ukrainian people.

"The Niagara Falls Meeting". In this informative article I. Ternowyk gives general information and his personal conclusions about the Second Annual Meet of Canadian and U.S. U.D.Y.A. members. During these festive proceedings, which took place on August 9th and 10th in Niagara Falls, and St.

Catherines, Canada, the official U.D.Y.A. standard and emblem were consecrated.

A report by M. Hor relating proceedings at the Third National Congress of the Ukrainian Democratic Youth Association in the U. S. A., which took place on September 6th and 7th, 1953 in New York. The Congress was attended by ninety delegates from various local U. S. A. branches of the U.D.Y.A. and by more than fifty prominent guests. The main speakers were: a leading Ukrainian publicist J. Dywnych, well-known philosopher Prof. Dr. Mykola Shlemkewych, and the chairman of the U.D.Y.A. executive in Philadelphia, W. Gorsky.

Book Section contains a positive criticism of the book "The World Tomorrow" by the american sociologist C. Becker and a condemnation of an anti-semitic book called "Everybody Should Know" which appeared with neither the names of author nor publishing company. This section also contains a

critical review of the Ukrainian monthly "Novi Dni" ("New Days"), published in Toronto.

"A Voyage into the Land of Z-K" — a fragment from a recently published book by a Jewish author T. Margolin about concentration camps and terrorist dictatorship in the U. S. S. R. This book was recently released by Chekhov Publishing House in New York.

Film Section consists of an article by B. Opilsky, reflecting on competition between the television and film industries and a separate critical review of three current films.

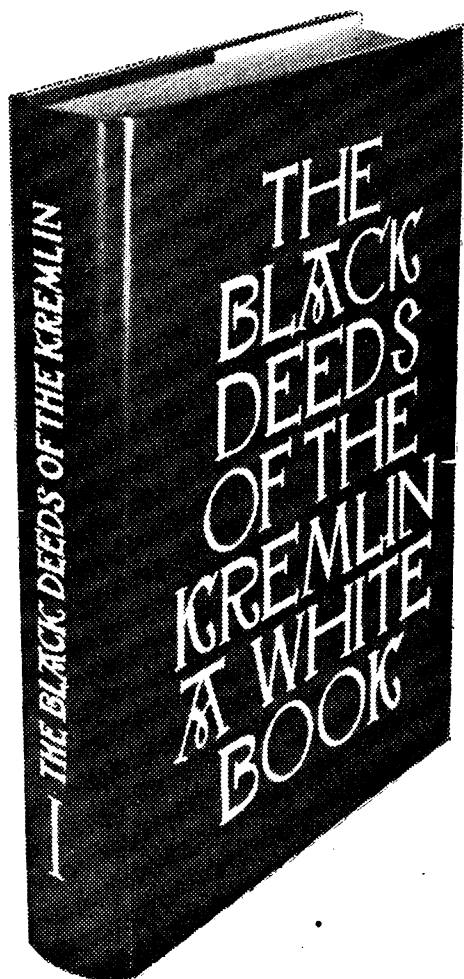
In "Letters to Editors" Section the most interesting letter is one from a leader of Ukrainian Socialist Party, A. Charnetzky, who warns the U.D.Y.A. against cosmopolitanism and points out some of the duties of our youth.

Besides the above mentioned articles, this issue contains Ukrainian cultural chronicle and news of recent U.D.Y.A. activities.

MOLODA UKRAINA

Published by

The Ukrainian Democratic Youth Association
191 Lippincott St., Toronto, Ont., Canada

„БІЛА КНИГА ПРО ЧОРНІ ДІЛА КРЕМЛЯ”

Том I — книга свідчень, що містить 548 стор. друку, понад 100 ілюстрацій, друкована на гарному папері, в полотняній оправі з золотим тисненням. Ціна \$5.00 з пересилкою. Окремі замовлення скеровувати на адресу:

MOLODA UKRAINA
191 Lippincott St.
Toronto, Ont., Canada.

Гуртові замовлення слати

S U Z E R O
79 Ulster St.
Toronto, Ont., Canada.

ДРУЗІ ОДУМІВЦІ!

**ПАМ'ЯТАЙТЕ, ЩО ВАШОЮ ЗАБЕЗПЕЧЕ-
ЧЕНЕВОЮ УСТАНОВОЮ В СПЛУЧЕ-
НИХ ШТАТАХ І КАНАДІ Є**

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ

ТВЕРДИНЯ УКРАЇНСЬКОЇ ДЕМОКРАТІЇ В АМЕРИЦІ

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ — це народня-братська запомогово-асекураційна установа, побудована на щиро демократичних основах, з різними родами забезпечень.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ за 43 роки свого існування виплатив по-смертних забезпечень спадкоємцям (жінкам, чоловікам, дітям, іншим своякам) та допоміг бідним понад 3,000,000 дол.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ виплатив на різні народні цілі в Україні (давніше), США і Канаді понад 200,000 дол.

УКРАЇНСЬКИЙ РОБІТНИЧИЙ СОЮЗ має тепер 21,000 членів та 5.250,000 доларів майна.

ЗАБЕЗПЕЧУЙТЕ СЕБЕ Й СВОЮ РОДИНУ В УКРАЇНСЬКОМУ РОБІТНИЧОМУ СОЮЗІ!

**ВАША ПРИНАЛЕЖНІСТЬ ДО УКРАЇНСЬКОГО РОБІТНИЧОГО СОЮЗУ —
НАДІЯ НА ВАШЕ КРАЩЕ МАЙБУТНЄ!**

**ВАШІ ВКЛАДКИ ЦЕ НАЙПЕВНІША ОЩАДНІСТЬ, ЩО ПРИНОСИТЬ ВАМ
ЩОРІЧНУ ВИСОКУ ДИВІДЕНДУ!
ПОМАГАЙМО СОБІ ГУРТОМ!**

За інформаціями пишть:

**UKRAINIAN WORKINGMEN'S ASSOCIATION
524 Olive St. Scranton, Pa., U.S.A.**

Або (в Канаді):

**H. MAZURYK
516 Bathurst St., Toronto, Ont., Canada**